سیستەمی بەندەو کەنیزەك لە ئیسلامدا

Sistami Bandaw Kanizak La Islamda

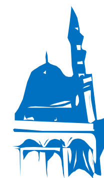
la bar tishki roshni ayatakani quran o farmoda

نووسینی پێشەکی ئاوات کەکوکی

ئامادەکردنی : کۆمەڵی رزگاربوو

کۆمەڵی

رزگاربوو

سیستەمی بەندە و کەنیزەک لە ئیسلامدا

نوسینی : کۆمەڵی رزگاربوو
پێشەکی بۆنوسین : ئاوات کەرکوکی

بسم الله الرحمن الرحيم

إِن الْحَمْدَ لله نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِالله مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ..

اما بعد:

خوێنەری بەڕێز ئەمەی لەم كتێبەدا ئەیخوێنینەوە ، روونكردنەوەی باسێكی شەرعیە بە دەقی ئایەتەكانی قورئانی پیرۆز و فەرمودەكانی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ،هاوپێچ لەگەڵ گوتەی زانایانی پایەبەرزی ئیسلام لە كۆن و نوێ دا ، كاتێك ئەڵێین زانایانی ئیسلام مەبەست لەم كەسە بە هەڵمەت و بە هەڵوێستانە بوون كە بۆ هیچ مەبەرست و مەرامێكی كورتی دنیایی زانستەكەی خۆیان بەكار نەهێنا بەڵكو خستیانە خزمەتی ئیسلامەوە ، ئیسلامیان بەجوانی و پاكیەكەی خۆی دەست بەدەست هێنا هەتا گەیاندیان بەدەستی ئێمە ، بۆیە ئەركی سەرشانی هەریەكێك لە ئێمەیە كە وەك واجبێكی شەرعی و هاوكات وەك وەفایەكیش بۆئەم زانا بەڕێزانە ،پاداشتی خزمەت و ماندوبونەكەیان لەبەرچاو بگرین ، پاداشت دانەوەی زانایان تەنها لەڕێگای كردنی دوعای خێر بۆیان و هەروەها بلاو كردنەوەی زانستەكەیانە بە ئەمانەتەوە .

ئەگەر ئەمە بكەین هەم لەلایەن خوداوە خاوەنی پاداشت ئەبین ،هەم خۆمان و دەروبەریشمان سود مەنەد ئەكەین بە زانستی بەرزی ئەم زانا بەڕێزانە ، لەمانەش گرنگتر هۆكاریكە بۆ ئەوەی كە دوژمنانی ئیسلام ،هەروەها هەل پەرستانی گەندەخۆر كە بەناوی ئیسلامەوە لەسەر ئیسلام ئەلەوەڕێن ناتوانن ، چەواشەمان بكەن.

ئەم کتێبەی بەردەستان یەکەم بەنیەتی ڕەزامەندی خودای گەورە نوسراوە و پاشان بۆ ئەم مەبەستانەی کە لەسەرەوەدا باسمان کرد،کەڵك وەردەگرین.

ئەم کتێبە هەرچەندە کورتە بەڵام پوختەیەکی باشە بۆ ناساندنی باسی (کەنیزەك) و چۆنیەتی و حوکمەکانی بە پێی دەقە شەرعیەکان ، لەم کتێبەدا بەرادەیەکی زۆر باش ڕێکارە شەرعیە ڕێگا پێدراوەکان و چونیەتی ماف و ئەرکی خاوەندار بۆ کەنیزەک و هەروەها کەنیزەک بۆ خاوەنەکەی ڕوون ئەکاتەوە پشت بەخوا.

لەهەمان کاتدا بەرپەرچی تانەو تەشەری دوژمنانی ئیسلام ئەداتەوە کە باسی کەنیزەکیان بەشێوەیەك لەلای خەڵکی خۆیان هەتا لای هەندێک لە موسوڵمانانی ناشێ چەواشەکردوە.

هاوکات بەرپەرچی هەندیك دەمەوەری مشەخۆر بەناو زانا و بانگخوازی ئیسلامیش ئەداتەوە کە هەر لەباسی کەنیزەك و زۆر باسانی تری شەرعی دا لەهەندێ کاتدا توند تر و ناشرینتر لە کافرەکان ، ئەحکامەکانی شەرع تانە لێ دەدەن و خەڵک چەواشە ئەکەن .

بەتایبەت لەم باسەدا حوکمی کەنیزەک لە ئیسلامدا بەجۆریك لە کەناڵەکانی ڕاگەیاندن باسی لێوە ئەکەن ، هەندێ بە شەرم و خەجاڵەتی و هەندێکی تر بە پەڵەی ڕەشی ئەزانن بەناوچەوانی ئیسلامەوە ، هەندێکی تر هەر نەهی لەبونی حوکمێکی لەم شێوەیە ئەکەن لەئیسلامدا بونی هەبوبێت ، یاخود ئەڵێن کاریکی ناشەرعیە و شەرع ڕێگای پێ نەداوە بەلام پێغەمبەر و یاوەرەکانی بۆ ماوەیەکی کاتی کاریان پێ کردوە پاشان بن بڕ کراوە (خوا پەنامان بدات لەم گوتە کوفریە)، نمونەی وەک (عەلی باپیری ئەمیری کۆمەڵی ئیسلامی) کە چەندین جار بۆ کەناڵەکان دواوە بەتایبەت لەکەناڵی ڕووداوی زمان حاڵی پارتەکەی بارزانی بەئاشکرا وبێ شەرمانە ئەیوت حوکمی کەنیزەك تەنها ڕاوبۆچونی چەند زانایەکی ئیسلامی بوە هیچ دەقێکی شەرعی لەسەر نیە ولەسەری نەهاتوە ، شایەنی باسە تەنها عەلی باپیر نیە ئەم ناماقوڵیەی کردبێت بەلام ئەمە مشتێکە لە خەرمانێك کە لەم کتێبەی بەردەستان بە ئایەتی قورئان و فەرمودەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەرپەرچی چەواشەکاریەکانیان ئەدەینەوە .

بەلام پێویستە ئەمە بزانن کە کەنیزەك ئیسلام داینەهێناوە (لەناوەڕۆکی کتێبەکە زیاتر ڕوونی ئەکەینەوە) هەروەك فرەژنی کە ئەم حوکمانە و زۆری تریش لەپێش ئیسلامدا لەناو کۆمەڵگای مرۆڤایەتی بونیان هەبوە ،بەڵکو ئیسلام هات ئەم زوڵم زۆری و نادادپەروەریەی لەلایەن چینێك یان دەستەیەک لە کۆمەڵگاوە دژ بە تەواوی کۆمەڵگا یان بەشێك لەکۆمەڵگا پەیرەو ئەکرا ئیسلام هات و دادگەری سەپاند لەنێوان تاکەکان و لەنێوان رەگەزەکاندا.

ڕەگەزێك لەم ڕەگەزانەی مرۆڤ کە ئافرەتە بەر لە ئیسلام زۆرترین زوڵم بەئاراستەی ئافرەت بوو ،بەهاتنی ئیسلام ئافرەت جوانترین نرخ و بەهای وەرگرت، لەپیاو مەزنتر نیە بەلام لە پیاویش کەمتر هەژمار نەکراوە ، بەپێی ئەرکەکانی خۆی مامەڵە و فەرمانی بۆ دیاری کراوە بەلام لە مافدا لەهیچ کوێ یەك لە پیاو جیا نەکراوەتەوە،دەیان بەڵگەی قورئانی هەیە کە خوای گەورە لە کردنی کاری چاکەدا هەمان ماف و پاداشت کە بۆ پیاو دانراوە بۆ ئافرەتیش بەهەمان شێوە ، وەک ئەفەرموێت:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [1] بە واتایی؛ ئەوەی کارو کردەوەی چاکەی کردبێت، پیاو بێت یان ئافرەت لە کاتێکدا بڕوادار بێت، سوێند بە خوا بەژیانێکی کامەران و ئاسوودە لە دنیادا دەیژێنین، لە قیامەتیشدا پاداشتیان بەجوانتر دەدەینەوە لەوەی کە ئەوان دەیانکرد. ئەوەتا خوای گەورە بە یەکسانی باس لە پاداشتی چاکەکاران ئەکاتەوە لە ئافرەت و پیاو وەک یەك و هاوشانی یەك.

یان دەفەرموێت: ﴿ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴾[2]بە واتایی؛ ئەوەش کردەوە چاکەکان ئەنجام بدات نێر بێت یان مێ لەکاتێکدا ئیماندار بێت، جا ئەوانە دەچنە بەهەشتەوەو بەقەدەر پەردەی ناوکی خورما ستەمیان لێناکرێت.

[1] (النحل- ٩٧)
[2] (النساء-١٢٤)

بەهەمان شێوە لە سزادانیشدا خوای گەورە سزای ئافرەتی لە سزای پیاو جیاوازتر دانەناوە بەڵکو هەمان سزایان هەیە چۆن هەمان پاداشتیان هەیە وەك ئەفەرموێت:

﴿ا لزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ ..﴾[1]بەواتایی: سەد قامچی لەهەریەك لە ئافرەت و پیاوی زیناکەر بوەشێنن، بەزەیی نەتانگرێت لە بەجێهێنانی فەرمانی خوادا بۆیان. ئادەی کوا جیاوازی لە نێوان پیاو ئافرەتدا کە ئیسلام فەرمنای پێی کردبێت .

وە خوای گەورە ئەفەرمویّ : ﴿ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾[2]بە واتایی: دەستی پیاوی دزو ئافرەتی دز ببڕن لە پاداشتی کاری ناڕەوایاندا ئەمەش تۆڵەیەکە لە لایەن خواوە، خوا باڵادەست و دانایە (لە بڕیاردانی ئەو سزایەدا، ئەڵبەتە ئەم سزایە لە کۆمەڵگەی ئیسلامیدا جێبەجێ دەکرێت). ئەمە تێروانینی ئیسلامە بۆ ئافرەت لە مافدا کە هیچ جیاوازیەکی نیە لەگەڵ پیاو بەلام لە کاردا بێ گومان ژن ڕەگەزیکی جیاوازە لە پیاو ، هەندێک کار هەیە شایەن بە ئافرەتەو بە پیاو ناکرێت بەهەمان شێوە هەندێ کاریش هەیە تایبەتە بە پیاو بە ئافرەت ناکرێت ئەمەش زوڵم نیە لە ڕەگەزیکیان بەڵکو ئەمە لە زەروریەتەکانی ژیانە.

مێژوو شاهیدە بەر لەوەی ئیسلام بێت ئافرەت بونی مایەی شەرمەزاری بوو لە کۆمەڵگا دا، جوانترین مامەڵەی کە لەگەڵدا ئەکرا تەنها بۆ تێرکردنی ڕەگەزی نێرینە بوو هیچی تر.

ئافرەتان بەر لەئیسلام کۆیلەیەکی بێ ماف بوون و سەوداو مامەڵەیان پێوە ئەکرا ، بەمەرجێك ئەگەر جوان ڕوخسار بونایە خۆ ئەگەر لە ڕوخساردا بەدڵی تەماع کارانی رەگەزی نێرینە نەبونایە بێ هیچ یاسایەک ئەکوژران، ئێستاش لەهەرە بەناو کۆمەڵگە پیشکەوتوەکاندا بە نمونەی ئەوروپا پیاوان و ژنان لە شوێنی کارکردنیاندا کەهەمان کار ئەنجام ئەدەن بەلام کریی پیاوەکە زیاترە لە کرێی ئافرەتەکە.

1 (النور-٢)

2 (المائدة-٣٨)

مێژوو بخوێنەوە بەر لەئیسلام پاشاکان خوەنی دەیان ژن بوون هەبوە خاوەنی ٤٠٠ ژن بوە لەیەك کاتدا وەک پادشای بابل ،کە ئافرەتانی هەڵبژرادە بوون لە جوانی دا ، ئەم ئافرەتانەی لای پاشاکان یان بەدیاری بۆیان ئەهاتن لە پاشا و فەرمانرەوا کەم دەستەکانەوە یان لەکاتی جەنگدا بەدیل ئەگیران جوانەکانیان بۆ پاشا و فەرمان رەواکان بوو ناشرینەکان ئەکرانە قوربانی بەردەم خوا دروست کراوەکانیان.

ئیسلام هات قەدەغەی کرد پیاو هەر پیاوێك بێت لە ٤ ژن زیاتر بۆی نیە لەیەك کاتدا هەیبێت و بەمەرجی گرتوە دادگەری لەکاتی بونی یەك ژن و لەیەك ژن زیاتر بۆی نیە ، ئاخر کەسێك خاوەنی ٤٠٠ ژن بێت دادگەری جۆن بەڕێوە ئەچێت و مافی ئەم ئافرەتانە لەکوێ دەست ئەدرێت و بەکێ ئەدرێت ؟! ئەمە ئیسلام بوو هات ئەم زوڵمەی لەسەر ئافرەت هەڵگرت نەك ئیسلام زولّی کردبێت پەنا بەخوا لە ئافرەت.

لاتان سەیر نەبێت و لە دنیای ئەمرۆشدا ماون ئەوانەی ئێستاش چاوی تەماعیان زیاتر لە ٤٠٠ ئافرەتە ،چونکە کە کەسەکە موسوڵمان نەبوو ئیتر سنورێکی نیە لێی بوەستێت و رایگرێت ، مەگەر نەتانبیست لە رۆژنامەی ئاوینە گەورە بەرپرسیکی یەکێتی نیشتیمانی ئەڵێت لەگەڵ ٢٠٠ ئافرەت رامبواردوە! لەبەرامبەر دامەزراندنیاندا ؟! مەگەر داوێن پیسی بەرپرسەکانی ترتان لە پارتی و یەکێتی و حزبە عەلەمانیەکانی تر ئاگا لێ نیە چۆن سوکایەتی بەئافرەت ئەکەن لە نەبون و کەنار خستنی ئیسلامەکەدا ، ئەوە تەنها ئیسلامە ئەتوانێت و توانیویەتی دادگەری لەنێوان مرۆڤەکان و هەروەها مرۆڤ لەگەڵ ئاژەڵ و دارستان و ژینگەشدا ڕێك ئەخات.

لەگەڵ ئەم هەموو راستیەدا لە سایەیی نەبونی دەسەڵاتی ئیسلامی داوێن پیسەکان ، گورگە چاوچنۆک و بەد ڕەوشتەکان دەستی چەوری خۆیان بەسەری ئیسلام ئەسڕن و ئەڵێن ئیسلام زوڵمی لەئافرەت کردوە ، لەبری رەد دانەوە بابای بەناو ئیسلامی لەپەرلەمان دانیشتوە بۆ دەنگدان لەسەر یاسای فرەژنی کە گوایە ئیسلام رێگای داوە بە ٤ ژن ئەمە خوا زوڵمی کردوە لە ئافرەت ئەبێت ئەم زوڵمەی خوا لابەرین(پەنا بەخوا)، کاکە یان دادەی ئیسلامی پاساوی دانیشتنی لەم پەرلەمانە کوفریەدا ئەوەیە کە ئەو بە نەخێر دەنگی داوە ! ئەپرسین چۆن

ڕێگاتاندا بڕیاریکی ئاوەها یان دەیان بڕیاری لەم چەشنە بخرێتە دەنگدان بۆ خەڵکی موسوڵمانتان هان نەدا بڕژێنە سەر شەقامەکان ؟ ئەی بۆ کە یەک مانگ مەعاش وەرناگرن دەمتان وەک مەقەستی تیژەوەکراو لەراگەیاندنەکان بەکاری ئەهێنن بەڵام بۆ سوکایەتی بەخوا و شەریعەتەکەی سەرتان شۆر کردوە ؟!.

جا بۆئەوەی تاکی کورد نەخوێندەوار نەبێت یان لەلایەن ئەم بەناو موسوڵمانانە نەگەوجێندرێت ، بەفەزڵی خوا هەوڵدراوە لەم کتێبەدا تێ بگەین کە کەنیزەک ڕێگرتنە لە کوشتنی ئافرەت و ڕێگرتنە لە کردنی ڕەفتاری ناشایستە و دوور لە مرۆڤانە لە ئافرەت، تێ بگەین کە ئیسلام یاسای بۆ ئەم ئافرەتانەش داناوە کە لەجەنگدا ئەگیرێن ،بۆ ئەوەی هەڵسوکەوتی دڕندانەیان لە ئاستدا نەکرێت .

بەخوێندەوەی ئەم کتیبە لە مانای کەنیزەک و ئەرک و مافەکانی تێ ئەگەین ان شاء الله بۆمان ڕوون ئەبێتەوە کە ئەوە هەر ئیسلامە رێگری ئەکات لە کاری درندانە و زوڵم کردن لە ئافرەت ، لەمەش تێ ئەگەین کە دوژمنانی ئیسلام ، بەچی چەشنێك زوڵم لە خوشکانی ئێمە ئەکەن لە زیندانەکاندا.

ئیسلام زوڵم لە ئافرەتانی کافران ناکات بەڵکو بەجوانترین شێوە ڕێگا وڕیکاری بۆ موسوڵمانان و موجاهیدان داناوە لەحاڵەتی جەنگدا چۆن مامەڵە لەگەڵ ژن و مناڵی دوژمناندا ئەکرێت کە کافر و موشریکن ، بەلام کافران و مورتەدان کە خوشکانی ئێمەیان ئەکەوێتە بەردەست بە درندانەترین شێوە لە زیندانەکاندا کۆیلە ئەکرێن و ئەتکی ناموسیان ئەکەن و ئازار و ئەشکەنجەشیان ئەدەن ، هەتا لە تینویەتی و برسیەتی دا سەر ئەنێنەوە ، کەچی بابای بەناو ئیسلامی لەجیاتی رەخنەگرتن و بەگژا چونەوەی ئەم زوڵمەی کافرەکان دێت یاساکانی شەریعەتی ئیسلامی بە زوڵم و زۆری ئەناسینێت پەنا بەخوا.

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی اله وصحبه وسلم.

ئاوات کەرکوکی

٢٠١٥/٠١/١٥ بێرمینگهام – بەریتانیا

دەستپێکی نوسەر

کەنیزەک شتێکی تازە نییە ئیسلام هێنابێتی، بەڵکوو هەموو میللەت و نەتەوەکان و دین و کۆمەڵەکان کەنیزەکیان گرتووە و بگرە لە کارە سروشتی و ئاساییەکانی ژیانیان بووە، نەک هەر ئەوەندەش بەڵکو کەنیزەک موڵک و ماڵی زۆرێک لە دەوڵەمەندەکان بوون و مامەڵە و بازرگانیان پێوە کردوون، کاتێک ئیسلام هات بەکەنیزەک کردنی ئافرەتان دەرگای زۆر بوو، بەکڕین و فرۆشتن، بەداگیرکردن، دزین و فڕاندن، جەنگ و هەڵکوتانەسەر، لەباتی قەرزدانەوە، ....

عەرەبی پێش ئیسلام و هەردوو ئیمبراتۆرییەتی فارس و ڕۆمان و هەموو هێز و دەستەڵاتێکی تر بەکەنیزەکردنی ئافرەتانیان لەلا پیشە و دابونەریت بوو، نمونەی ئەوانەش لەزۆری و ئاشکراییدا پێویست ناکات وێنەیان لەسەر بخەینەڕوو.. بەلام ئەوەی جێگای داخ و ئەسەفە کەسانێك بەناو ئیسلامەوە بێن بڵێن ئەو حوکمە نیە لە ئیسلامدا یان ئیسلام نەیهێشتوە یان حەرامی کردوە یان بۆکاتێکی دیاری کراو بوە !!!وەك ئەوەی خوا لەبیری چووبێ یان پێغەمبەرەکەی نەیزانیبێ و ئەوان ئەزانن کە سوودی نەماوە و بەکەڵك نایات !!بۆیە ئەوکەسانە بەئاشکرا دیارە کە کاریگەری بیروباوەڕی ئەهلی کوفریان لەسەر کراوە لە عەلمانی و نەوتەوە پەرست و عەقل گەراو ئینسان پەرستەکان پاشان ئەوەندە ئیمان و عیلمەشیان نیە کە بتوانن بەرپەرچی ئەوان بدەنەوە چونکە لە روخانێکی دەرونی شڕدا ئەژین کە زەلیل بوونیانە بۆ لەتەنانێك کەکافر بۆیان فڕێ ئەدات جا لەو کەسانە هەیە رۆژنامە نوسێکی بەناو ئیسلامیە یان مەلایەکی کاسە لێسە بوق لێدەری کۆشکی تاغووتانە ، لێرەدا هەول ئەدەم پوختەیەك لەوبارەیەوە بخەمەروو .

سەرەتا ئێمە ئەبێ بزانین چ دینێکمان هەیە ئەگەر ئیسلامە ئەبێ بزانین ئیسلام یانی چی و لە چی وە هاتوە ؛ ئیسلام _لە واتای تەسلیم بوونەوە هاتوە واتە ملکەچ بوون بۆ خوا بەوەی هەواڵەکانی بەڕاست بزانی و حوکمەکانی وەکو خۆی وەربگری تەنها لەوەدا دادپەروەری ببینی ، بەبێ گومان و دوودڵی ، جا ئایا تۆ کاتێك ئەڵێی من لەسەر بەرنامەی ئیسلامم ملکەچ بویتە بۆ هەموو بەرنامەکەی ئیسلام یان نا چونکە خوای گەورە ئەفەرمێ :

﴿ ٱدخُلُواْ فِي ٱلسِّلمِ كَآفَّةً ﴾ واتە : بچنە دینی ئیسلامەوە و ملکەچی بن بەگشتی ، وە خوای گەورە ئەفەرمێ : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكفُرُونَ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُواْ بَينَ ٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيَقُولُونَ نُؤمِنُ بِبَعض وَنَكفُرُ بِبَعض وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُواْ بَينَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا﴾[1]

{إن الذين يكفرون بالله ورسله} بێگومان ئەوانەی بێباوەڕن بە خواو پێغەمبەرەکانی{ويريدون أن يفرقوا بين الله ورسله} و دەشیانەوێ لەنێوان خواو پێغەمبەرەکانییدا یان لەبریارەکانیاندا فەرق و جیاوازی دانێن ، ئەمرۆ چەندین بەناو موسڵمان هەیە کە ئینکاری ئەوە ئەکات کەنیزەك لە ئیسلام هەبێ بەلکو سوکایەتیشی پێ ئەکات و بەناشەرعی و کارێکی قیزەونیشی ئەزانێ {ويقولون نؤمن ببعض ونكفر ببعض} و دەڵێن: ئێمە باوەڕ بەهەندێکیان دەکەین، هەندێکیشیان بەجێی باوەڕ نازانین {ويريدون أن يتخذوا بين ذلك سبيلا} و دەشیانەوێ لەو نێوانەدا ڕێگەیەك بۆخۆیان دیاری بکەن.

﴿ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلكَٰفِرُونَ حَقّا وَأَعتَدنَا لِلكَٰفِرِينَ عَذَابا مُّهِينا﴾

{أولئك هم الكافرون حقا} بێ دوودڵی، ئەمانە کافرو خوا نەناسن، چونکە ئەو داوایەیان ناپەسەندە، چونکە بڕوا بوون بەخوا، بڕوابوونە بەگشت فەرمان و بڕیارەکانی، ئەگینە ئەو داوایە، داخوازییەکی بێهوودەو بێ ناوەڕۆکە{وأعتدنا للكافرين عذابا مهينا } وە ئێمە سزایەکی ئابڕووبەرمان بۆئەو خوانەناس و کافرانە، ئامادە کردووە، بۆیە چاك بزانن هەر ڕەتکردنەوەیەکی حوکمێك لە حوکمە شەرعیەکانی خوای گەورە بریتیە لە هەڵگەڕانەوە لە ئیسلام و هەڵوەشانەوەی ئیمان خوای گەورە لەوبارەیەوە ئەفەرمێ : ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤمِن وَلَا مُؤمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلخِيَرَةُ مِن أَمرِهِم وَمَن يَعصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَد ضَلَّ ضَلَٰلا مُّبِينا ﴾[2] ژن و پیاوی موسڵمان، نابێ لە فەرمانی خوا دەربچن: **پێشەوا ئەحمەد لە (ئیبن عەباس)ەوە دەگێڕێتەوەو دەڵێ:** پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾(زەینەب)ی کچی(جەحش) یخواست بۆ (زەیدی کوڕی حاریس)ـە، بەڵام زەینەب پێی عەیب بوو مێردی پێ بکاو، بۆخۆیشی ژنێکی زۆر تەبیعەت توندبوو، بۆیە وتی: من لەرووی حەسەب و ڕشتەوە زۆر لەو

[1] **(النساء-١٥٠)**
[2] **(الأحزاب ٣٦)**

-

باشترم! ئەوجا خوای گەورە فەرمووی: {وما كان لمؤمن ولا مؤمنة} بۆ هیچ پیاوو ژنێکی بڕوادار نیە {إذا قضى الله ورسوله أمرا} کاتێ خواو پەیامبەرەکەی بڕیاری کارێکیان دا {أن یکون لهم الخيرة من أمرهم} سەرپشككرانیان بۆهەبێ لە کارەکەیاندا، واتە: بۆیان نیە خۆیان بارێك هەڵبژێرن، بەڵکو دەبێت بێ سەرلێکردنەوە فەرمانبەردارو ملکەچ بن. هەروەك لەئایەتی: ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ....﴾دا هاتووەو، پێغەمبەریش دەفەرمووێ: (لایؤمن أحدکم حتی یکون هواه تبعا لما جئت به) ئەمانە گشت ئەو راستیە دووپات دەکەنەوە کە دەبێ موسڵمان هەمیشە گوێڕایەڵی لە خواو لە پێغەمبەرەکەی بکەن و، نابێ بۆ خۆی- بێجگە لەوە - بڕیارێکی تر بدات. **(ئیبن کەسیر)یش ئەڵێت:** ئەم ئایەتە هەموو بوارەکانی ژیان دەگرێتەوە، کەوابوو هەرکات خواو پەیامبەرەکەی ﴿ﷺ﴾ بڕیاری شتێکیان فەرموو لە هەر بوارێکدا، ئیتر ئەبێ هەرئەوە پیادە بکرێ، ئەگینا یاخیبوون و سەرپێچیە: {ومن یعص الله ورسوله} هەرکەسێك سەرپێچی بکات لەفەرمانی خواو پەیامبەرەکەی ﴿ﷺ﴾ بەوشێوەیە کە جگە لەبڕیارەکانی ئەوان- کارێکی دی هەڵبژێرێ بۆ خۆی {فقد ضل ضلالا مبينا} ئەوە بێگومان گومڕا بووە، بە گومڕابوونێکی ئاشکرا. وە خوای گەورە ئەفەرمێ : ﴿ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ﴾ واتە : وتەو گوفتاری بڕوادارەکانیش کاتێ بانگ دەکرێن بۆلای خواو پێغەمبەرەکەی ﴿ﷺ﴾ بۆ ئەوەی لەنێوانیاندا داوەری بکا {أن یقولوا سمعنا وأطعنا} هەر ئەمەیە کە ئەڵێن: ئەوا بیستمان و گوێڕایەڵیشین. واتە: ئەگەر ئەوانیش بڕوادار بوونایە، دەبوو هەر ئاوایان بووتایە {وأولئك هم المفلحون} ئائەوانە - کە بۆ رەزامەندی خوا پەلە ئەکەن- سەرفرازی راستەقینەی دونیاو قیامەتن .

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُواْ فِيٓ أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيمًا ﴾[1]تا شەرعی خوا نەکەنە بەرنامە، موسڵمان نین: {فلا وربك لا یؤمنون} نەخێر وەك ئەوە نییە دووڕووەکان دەیزانن، سوێندبێ بەپەروەردگارت ئەی پێغەمبەر نابنە باوەڕدار {حتى يحكموك فيما شجر بينهم} تا بۆ یەکلاکردنەوەی کێشەکانی

[1] (النساء-٦٥)

نێوانیان تۆ دەکەنە داوەرو رازی نەبن بەدینەکەت {ثم لا يجدوا في أنفسهم حرجا مما قضيت} و ئەوساش بەرامبەر بەوبڕیارەی تۆ داوتە، هیچ تەنگیەکیان نەبێ لەدەروونیاندا {ويسلموا تسليما} و بەچاکیش تەسلیم و ملکەچ بن. بەڵێ دەبێ ملکەچی و ڕەزامەندیی تەواومان هەبێ بۆ هەموو بڕیارەکانی خواو پەیامبەر ﴿ﷺ﴾ هەر وەك خوای گەورە دەفەرموێ : ﴿إِنَّمَا كَانَ قَوۡلَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ إِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحۡكُمَ بَيۡنَهُمۡ أَن يَقُولُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَا...﴾

بروانن لە جەنگی ئەحزاب کە هەموو حیزب و زلهێزان کۆبونەوە بۆ لیدان و لەناوبردنی دەولەتی ئیسلامی لەمەدینە کە تاقیکردنەوەیەکی خوایی بوو بۆ موسڵمانان تا دەربکەوێ کێ دڵەکەی جێگیر ئەبێ لەسەر ئیمان و مانەوە لەگەل ئیسلام، ئەوە بوو ئەو هەموو نارەحەتی و ناخۆشیە لە جێگیری و ئیمان زیاتربوون و ملکەچی زیاتر هیچیتریان بۆ زیاد نەبوو نەك وەك بەناو ئیسلامیەکانی ئەم سەردەمە بەرەخنەیەکی ئەهلی کوفر هەزار تەنازول ئەکەن لە دینەکەیان !!خوای گەورە بۆمان ئەگێڕێتەوە ﴿ وَلَمَّا رَءَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلۡأَحۡزَابَ قَالُواْ هَٰذَا مَا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَصَدَقَ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥۚ وَمَا زَادَهُمۡ إِلَّآ إِيمَٰنٗا وَتَسۡلِيمٗا ﴾[1]

{ولما رأي المؤمنون الأحزاب} جاكە بڕواداران ئەو هەموو لەشکرو دەسەڵاتەی حیزبەکانیان چاوکرد کە بەرەو ڕوویان دەهاتن بۆ مەدینە {قالوا هذا ما وعدنا الله ورسوله} گوتیان: ئەمە هەرئەو بەڵێنە بوو کە خواو پەیامبەرەکەی پێیاندابن،واتە: لەپێشەوە بەڵێنیان پێداین بە ڕۆژە دژوارو سەختەکان، لە پاشان بە یاریدەدان و سەرکەوتن {وصدق الله ورسوله} خواو پەیامبەرەکەی راستیان فەرمووە. **(ئیبن عەباس)دەڵێ:** مەبەست بەو ئایەتەش کە لەسوورەتی (بەقەرە)دایەو دەفەرموێ:﴿.. مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتى يقول الرسول والذين آمنوا معه متى نصر الله ألا إن نصر الله قريب ﴾.هەربۆ هەمان ماناو مەبەستە {وما زادهم إلا إيمانا وتسليما} ئەورووداوە کەبەو جۆرە پێش هات، باوەڕدارەکان پتر باوەڕو ملکەچییان زیادی کرد ،

[1] (الأحزاب ٢٢) –

بەهەمان شێوەش كاتێ قیبلەی موسلمانان سەرەتا رووكردنە بەیت المقدیس بوو بۆ ئەوەبوو تاقی بكرێنەوە ئایا كێ قبولی ئەكات و مەلكەچ ئەبێ وەك خوای گەورە ئەفەرموێ :

﴿وَمَا جَعَلنَا ٱلقِبلَةَ ٱلَّتِي كُنتَ عَلَيهَآ إِلَّا لِنَعلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيهِ وَإِن كَانَت لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ...﴾

وەبەهەمان جۆر كاتی صولحی حودەیبیە كە موسلمانان بەتەمای عومرە كردن بوون كافرەكان ریگرییان كرد پیغەمبەر ﴿ﷺ﴾ فەرمانی كرد نەچن هەر لە حودەیبیە قوربانیەكانیان سەربڕن كۆمەڵی سەحابە لەسەر دلیان توندبوو سەرەتا ، كەچی تاقیكردنەوەیەكی خوایی بوو ، بۆیە زۆر ئاگاداربن لەوەی رقتان لە حوكمێكی شەرعی ببیتەوە یان رازی نەبن پێی كە زۆرجار بۆ ئەوەیە تاكو تاقیبكرێنەوە بەهۆیەوە، ئایا جێگیر ئەبن لەسەری یان نا بەتایبەت لەم سەردەمە كە بێباوەران بەهەموو رەنگەكانیانەوە گەلەكۆمەیان كردوە لەموسلمانان بۆ تەنازول كردن لە دینەكەیان ئەگەر تەنها بەشێكیش بێت وە زۆریكیش بەدەمیانەوە چوون ..

سیستەمی كۆیلە و كەنیزەك جێگیربوە لە ئیسلامدا بەبەڵگەی قورئان و سونەت و ئیجماع :

پێش هەموو شتێك پیویستە بزانین كەسێك كەكافرە خوێن و مالەكەی حەڵالە بەهۆی ئەو كوفرەی كە تیایەتی ئەمە بەڵگەیەكی گشتیە لەسەر ڕەوا بوونی بە كۆیلە كردنی كافر لە ئیسلامدا وەكو ئیمامی شەنقیطی ئەفەرمێ :

(وسبب الملك بالرق: هو الكفر، ومحاربة الله ورسوله، فإذا أقدر اللهُ المسلمينَ المجاهدين الباذلين مُهَجهم وأموالهم وجميع قواهم وما أعطاهم الله لتكون كلمة الله هي العليا على الكفار: جعلهم ملكاً لهم بالسبي إلا إذا اختار الإمام المنَّ أو الفداء لما في ذلك من المصلحة للمسلمين)[1].

(1)أضواء البيان " (٣٨٧/٣)

واتە : هۆی کردنە کۆیلە کوفرە ، و بەرهەڵستی کردنە لەگەل خواو پێغەمبەر، بۆیە ئەگەر خوا بەخشیە موسلمانان و موجاهیدان کە گیان و مالیان بۆ خوا تەرخان کردوە بۆ ئەوەی دینی خوا بەرزەوەبکەن ، ئائەو کاتە کە زاڵ بوون بەسەر کافرەکاندا بۆیان هەیە ژن و مال و مناڵیان بەکۆیلە بەرن، یاخود ئەمیرەکەیان سەرپشکیان ئەکات لە نیوان ئازادکردن یان فدیە دان ئەوەش بەپێی بەرژەوەندی موسڵمانان.

بەڵگە لە قورئاندا دەربارەی بوونی کۆیلە کارپێکردنی زۆرە لەوانە:

١- خوای گەورە ئەفەرموێ : ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ (٥) إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ (٦) فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴾[1]
واتە : ئەوانەی داوێنیان ئەپارێزن * مەگەر لە هاوسەرەکانیان یان کەنیزەکەکانیان ئەو کاتە بۆ ئەوانە لۆمەیان لەسەر نیە ، بروانن کەواتە چوونە لای کەنیزەك و هەبوونی دروستەو رێپێدراوە، وە هەرکەسێك جگە لەوانە پەیرەو بکات ئەوە دەستدرێژی کارە.

٢- خوای گەورە ئەفەرمێ -:﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَلَّا تَعُولُوا ﴾[2]
واتە ئەگەر ترسان دادپەروەرنەبن لە خواستنی کچۆلەی بێ باوك ئەوە دوو ژن یان سێ یان چوار بێنن ئەگەر ترسان لەگەل ئەوانیش دادپەروەر نەبن ئەوە هەر یەك هاوسەر بخوازن ، یاخود لەگەل کەنیزەکانتان بن ئەوانتان بەس بێ ، کەواتە کۆبونەوە لەگەل کەنیزەك و هەبوونی چوونە لای شتێکی مەشروعەو خوای گەورە رێی پێداوە .

[1] المؤمنون (٥-٦-٧)

[2] (النساء - ٣ -)

٣- خوای گەورە ئەفەرمێ : ﴿وَأَنكِحُوا الْأَيَامَى مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ﴾[النور : ٣٢].

واتە : هاوسەرگیری بۆ كوڕە بێ ژنەكانتان و كچە بێ پیاوەكانتان ئەنجام بدەن و ئەوانەشی بەندەو كەنیزەكتانن ، واتە كەنیزەكەكان بدەن بەشوو ئەگەر ویستیان یاخود بەندە كانتان كەواتە بوونی بەندە و كەنیزەك دروستە و كۆمەڵێ حوكمی شەرعی تایبەتی بۆ دارێژراوە.

كەنیزە و بەبەندە كردن لەسوننەتی پاكی پێغەمبەری پێشەوا﴿ﷺ﴾ :

١- لە بوخاری موسلیم هاتوە عبد الله بن عمر أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أغار على بني المصطلق فقتل مقاتلتهم، وسبى ذراريهم، وأصاب يومئذ جويرية ابنة الحارث"

لە عەبدوڵای كوری عومەرەوە فەرموویەتی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ هێرشی كردە سەر بنەماڵە و هۆزی موستەڵەق هەموو شەڕكەرانیانی كوشتن و پاشان ژن و مندالەكانیانی بە كەنیزەك گرت ، لەو رۆژەدا بوو جویریەی كچی حارسی گرت و پاشان كردیە هاوسەری خۆی ، كەواتە پێغەمبەری خوا نەك هەر كەنیزەكی لەشەرەكان گرتوە بەلكو كردویتیە هاوسەری خۆشی .

٢- وفي صحيح مسلم عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه: "أن رسول الله صلى الله عليه وسلم بعث يوم حنين بعثاً إلى أوطاس فلقوا عدوهم فقاتلوهم فظهروا عليهم وأصابوا لهم سبايا، فكأن أناساً من أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم تحرجوا من غشيانهنَّ من أجل أزواجهن من المشركين، فأنزل الله في ذلك: (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ)[النساء: ٢٤] أي فهنَّ لهم حلالٌ إذا انقضت عِدَّتُهُنَّ [عِددُهُنَّ]".اهـ

لە صەحیحی موسلیم لە ئەبو سەعیدی خودریەوە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم لە رۆژی حونەین مەفرەزەیەكی نارد بۆ ئەوتاس كە دوژمنی لێ بوو دەسكرایە شەڕ و جەنگ لەگەلیان تا خوای گەورە سەركەوتنی پێ بەخشین ، كەنیزەكیشیان گرت لێیان ، بۆیە هەندێك لە هاوەڵان خۆیان دووركرت لەوەی جیماعیان لەگەل بكەن خوای گەورەش ئەم ئایەتەی

دابەزاند (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ)[1] واتە: ئەو كەنیزەكانە حەلالن بۆ ئێوە ئەگەر عیدەكانیان تەواو بووَ كە پاك بونەوەی مانگێكە .

٣- وفي صحيح البخاري من حديث المغيرة بن شعبة أنه قال لعامل كسرى "أمرنا نبيّنا رسولَ ربنا صلى الله عليه وسلم أن نقاتلكم حتى تعبدوا الله وحده أو تُؤدوا الجزية، وأخبرنا نبينا عن رسالة ربنا أنه من قُتِل منا صار إلى الجنة في نعيم لم يُر مثلُها قط، ومن بقي منا مَلَكَ رقابكم".
لە صەحیحی بوخاری لە فەرموودەی موغیرەی كوڕی شوعبە بەیەكێ خزمەتكارەكانی كیسرای فەرموو : ئێمە پێغەمبەرەكەمان فەرمانی پێكردووین جەنگ و كوشتارتان بكەین تا بەتەنها خوا ئەپەرستن یان سەرانە ئەدەن ، وە پێغەمبەرەكەمان هەواڵی پێداوین لە پەیامی خوای پەروەردگارمان كە هەر كەسێ لەئێمە بكوژرێ بۆ بەهەشتە كە خۆشیەكە كەس وێنەی خۆشی وای نەبینیوە ، ئەوەشی بمێنێ لە ئیمە و نەمرێ **ئەوە گەردنی ئێوەی دەست ئەكەوێ بە كۆیلەكردنتان** . كەواتە كۆیلە و كەنیزەك حوكمێكی شەرعی سابتن پەیوەستە بە مەسەلەی جەنگ و جیهاد و كوفرەوە كەواتە تا كوفر بمێنێ جەنگ و جیهادیش ئەمێنێ بۆیە ئەو حوكمەش ئەمێنێ.

بەڵگەی ئیجماعی هاوەڵانی پێغەمبەری خوا(ﷺ)لە بارەی كەنیزەك و بەبەندەكردنی بێباوەڕانەوە :

ابن روشد لە كیتابەكەی بداية المجتهد ئیجماعی صەحابە لەسەر ڕەوایی بەندە و كەنیزە نەقڵ ئەكات ئەفەرمێ: (أجمعت الصحابة بعده صلى الله عليه وسلم على استعباد أهل الكتاب: ذكرانهم وإناثهم)[2].اهـ [بداية المجتهد: ٣١٥/١].
واتە : كۆڕان هاوەلان لەدوای پێغەمبەر (ﷺ) لەسەر بەكۆیلەكردنی خاوەن پەیامە ئاسمانیەكان بەژن و پیاویانەوە.

---

[1] (النساء -٢٤-)
[2] (بداية المجتهد : ٣١٥/١)

کاتێك ئیسلام هات دوو کاری گرنگی بۆ رێکخستنی ئەم دیاردەیە کرد کە وتمان پێش ئیسلام بوونی هەبوە :

١/ بەندە و کەنیزەك ؛ ئەوەیە لەکاتی شەڕکردن و ڕووبەڕوو بوونەوە لەگەڵ بێباوەڕانی جەنگاوەر(محارب)دا موسلمانانن بەدیل دەیانگرن لەچەن دۆخێکدا، پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ ئەفەرمێ : (لاتزال طائفة من أمتي يقاتلون على الحق ظاهرين الى يوم القيامة)[1].

واتە : بەردەوام کۆمەڵێك لە ئومەتەکەم کوشتار ئەکەن لەسەر حەق ، ئاشکراو دیارن تا رۆژی دوایی.

وەیەکێك لە عەقیدەکانی ئەهلی سونەت و جەماعەت ئەوەیە کە ئیمامی طەحاوی لەکتیبی عەقیدەکەیدا ئەفەرمێ : (الحج والجهاد ماضيان مع أولي الأمر من المسلمين ، برهم و فاجرهم إلى قيام الساعة ، لابطلهما شيء ولاينقضهما).

واتە : حەج و جیهاد بەردەوامە لەگەل وەلی ئەمر لە موسلمانان لەگەل چاك و خراپیان هەتا هاتنی رۆژی دوایی ، هیچ شتێك بەتاڵیان ناکات و هەڵیانناوەشێنێتەوە. شێخ عبدالله بن یابس-رحمه الله-ئەفەرموێ لەتعلیقێکی لەکتێبەکەیدا : (وإذا كان القتال ماضياً إلى قيام الساعة، والكفار موجودين في كل زمن فسنة الإسلام جواز الاسترقاق لمن استولوا عليه بطريق الحرب).

واتە : کە جەنگ و کوشتار ێمێنێ تا رۆژی دوایی ، وە بێباوەڕانیش بونیان هەیە هەموو کاتێك ، ڕێبازی ئیسلام ئەوەیە بکرێنە کۆیلە کاتێك بەڕێگای جەنگ زاڵ بوون بەسەریاندا.

وە دکتۆر عەلی العلیانی ئەفەرموێ لە وەلامێکی دا : (من الأحكام الإسلامية المتعلقة بالجهاد التي حرفها تلاميذ الاستشراق والاستعمار: حكم الرق، حتى إنا نرى بعض أولئك الضعاف المهازيل من قليلي العلم والتقوى الذين أعجبوا بمبادئ الدول الغربية والشرقية من الدول

[1] رواه مسلم

الكافرة والملحدة يعتذرون عن رب العالمين في تشريعه للجهاد، ويعللون إباحة الإسلام للرق بتعليلات ساقطة من عند أنفسهم، لم يدل عليها دليل من كتاب ولا سنة...)

لەو حوکمە ئیسلامیانەی کە پەیوەستە بەجیهادەوە و کەخوێندکارانی رۆژهەڵاتناسان وداگیرکەران گۆریویانە : حوکمی کۆیلە کردنە . ئەبینین ئەوکەسانە بریتین لەکەسانێکی لاواز و سوك و کەم عیلم و تەقوا سەرسام بوونە بە وڵاتانی رۆژئاواو رۆهەڵاتی کافری مولحید ، دەستیانکردوە بەبەهانە هێنانەوە بۆ خوا لەوەی حوکمی جیهادی داناوە ، پاشان رێپێدانی ئیسلام بە کۆیلە کردن ئەبەستنەوە بەکۆمەڵێ هۆکار کە لەهەواو نەفسی خۆیانەوە هێناویانە هیچ بەڵگەیەکی لەسەر نیە لە قورئان وسونەت.

وە فەرموویەتی لە وەڵامی ئەوکەسانەی ئەڵێن ئیسلام پێچەوانە نیە لەگەل قەدەغەکردی بریاری نەتەوەیەکگرتوەکان دەربارەی نەهێشتنی کۆیلایەتی : (هذا كذب صراح وافتراء على الإسلام .... وهل يظن هذا الكاتب أن المسلمين منذ عهد الرسول صلى الله عليه وسلم إلى عام ١٨٤٢م عندما وُقعت اتفاقية دولية تحرم الرق كانوا يعملون غير مباح؟! نعوذ بالله من هذا التحريف المشين)

واتە : ئەمە درۆ و هەلبەستراوێکی ئاشکرایە لەسەر ئیسلام ...ئایا ئەم نوسەرە واگومان ئەبات موسڵمانان لەسەردەمی پێغەمبەری خواوە ﴿ﷺ﴾هەتا ساڵی ١٨٤٢ز کە گرێبەستی قەدەغەرکردنی(تحریم)کۆیلایەتی کرا خەریکی ئەنجام دانی حەرام بوونە ، پەنا بەخوا لەم دین گۆڕینە ترسناکە.

پاشان ئەوانەی شەڕ دەکەن لەگەڵ ئیسلام و دێنە مەیدانی جەنگ(ئەو ئافرەتانەی لەگەڵ سوپای هێزی کوفری شەرخوازدان) .. موسوڵمان بە موسوڵمان بوونی خوێن و ماڵ و هەموو شتێکی حەرامە زەوت بکرێت، مەگەر بە مافی خۆی، ئەگەرچی بێتە مەیدانی جەنگیش لەگەڵ موسوڵمانان، نەخۆی دەکرێتە بەندە و نەژن و ئافرەتەکانی دەکرێنە کەنیزە، هەروەها ئیسلام خاوەن کتێبە ئاسمانییەکان(جوولەکە و گاوران)یش ناکاتە بەندە و کەنیزە، ئەوانەی لەنێو موسوڵماناندا دەژین و پەیمانیان هەیە لەگەڵ موسوڵماناندا و دەستەڵاتی ئیسلامی

ئەمان و دڵنیایی داونەتێ..بەلام ئێستا سەرجەمیان لەجەنگدان لە دژی ئیسلام و موسڵمانان هەروەها ئەوانەش کە خاوەنی کتێبێکی ئاسمانی نین وەک بتپەرستان و خاوەن بیرۆکەکانی سەردەم(مارکسیی و شیوعی و عەلمانی و دیموکراسی گاپەرستان و یەزیدی شەیتان پەرست و تەنانەت ئەوانەش کە باوەڕیان بە بوونی خوداش نییە) بونەتە یەك بەرە لەشەڕ و جەنگ لەگەل دەوڵەتی ئیسلامی و موسڵمانان.

شەڕی دروستی ئیسلامیش لەگەڵ بێباوەڕاندا ئەگەر بۆ بەرگری بوو(قتال الدفع) وەک ئەو کاتانەی هێرش دەکرێتە سەر ئیسلام و موسوڵمانان، یاخود شەڕی هێرش کردن دەبێت، ئەویش بۆ بڵاوبوونەوەی دینی خوایە، هۆیەکەشی ئەوەیە کە دەبێت ئیسلام بگاتە گوێ و دڵی هەموو کەس وەکو خۆی و دەستەڵات و پەرستن تەنها بۆ خوا بێت بۆ ئەوەی هەموو کەس لەژێر دادپەروەری ڕاستەقینەی ئیسلامدا بەدڵنیایی بژین،

بەڵام سەرگەورەی کوفر و خۆپەرستان لەپێناوی بەرژەوەندییەکانی خۆیان و بەکۆیلەکردنی مرۆڤەکان و داگیرکردنی بازاڕەکان و زەوتکردنی هەموو مافەکانی خەڵکی، لێناگەڕین ڕێگا بۆ ئیسلام خۆش بکرێت و بانگەوازی خوایی بەئازادی و ئاسانی بگاتە چاوبەستراو و چەواشەکراوان هەتاوەکو باریان لێ تێک نەچێت، ئەو کات هەوڵی خۆیان دەدەن و سوپا ساز دەکەن و خەڵکانی چەواشکراو هان دەدەن بۆ جەنگی ئیسلام بەهەرچی ناشرین کردن و پڕوپاگەندەیەکی پیس مەرام لەپێناوی ڕقهەڵگیرسان بەرامبەر بە دینی خوا و موسوڵمانان..

لەو ڕووبەڕوو بوونەوەیەدا ئیسلام سێ ڕێگەیان نیشان دەدات هەتا یەکیان هەڵبژێرن؛ باوەڕهێنان و موسوڵمانبوون(ئەو کاتە وەک مسوڵمانان هەموو ماف و پاراستنێکیان دەبێت) یان لەسەر دینی خۆیان دەمینن و بەڵام دێنە ژێر دەستەڵاتی ئیسلامی و سەرانە ئەدەن(بەوەش خوێن و ماڵ و هەموو شتێکیان دەپارێزرێت هەتا ئەو کاتەی پەیمان نەشکێنن) یاخود بڕیاری جەنگ دەکەن و بەشەڕ بارەکە یەکلا دەبێتەوە. هەتا وەکو ئەو سێ هەڵبژاردنەیان نەخرێتە پێش جائیز نییە هێرشیان بکرێتە سەر.

لەپاش هەموو ئەمانە ئەوجا ئەگەر دوژمانان دیلیان بوو، باسی کەنیزە و بەندە دێتە پیش. ئەگەر شەڕ هەڵگیرسا و کوشتار دەستی پێ کرد، ئایا ئەگەر موسوڵمانان بەدیل گیران لە پیاوان و ئافرەتانیان، ئایا بێ باوەڕان چیان لێ بەسەر دێنن!؟

بەدڵنیاییەوە وەڵامەکە ئەوەیە کە دەیانکەنە بەندە و کەنیزەک و دەیانفرۆشن و دەکڕدرێن.. بگرە هەرچی مامەڵەی نامرۆڤانە و دڕندانەیە دەیکەن دەرهەق بەرامبەر گیرا و دیلی موسوڵمان(ئەوەش لە کۆن و نوێدا نمونەی زۆرە، وەک لە گرتووخانەی ئەبووغرێب و گوانتانامۆ...)

لێرەدا بۆمان دەردەکەوێت کە مانەوەی شەرعییەتی بەکەنیزەکردنی ئافرەتانی بێباوەڕانی شەڕخواز لە مەیدان، یەکێ لە حیکمەتەکانی لەبەرئەوەیە هەتا بێباوەڕان بزانن ئیسلامیش دەتوانێت کاری لەو جۆرە بکات بەرامبەریان هەروەکو چۆن ئەوان دەیکەن دەرهەق بە موسوڵمانان، ئەو کارەش حوکمی نەسخ نەبۆتەوە بەڵکو بەجێماوە بۆ ئەمیر و پێشەوای موسوڵمانان.

جگە لە بەبەندەیی و بە کەنیزەیی دیلەکان لەجەنگدا، ئیسلام ڕێگەی تریشی داناوە، وەک ئازادکردن بەبێ بەرامبەر، بەدیل گۆرینەوە، ئازادکردنیان لەبەرامبەری بڕێک پارە(الفدية).

ئەگەر سەیرێکی مێژووی ڕەنگینی ئیسلام و موسوڵمانان بکەین دەبینین جوانڕەفتاری و ئازادکردنی دیلەکان لەکاتی جەنگدا بەبێ بەرامبەر زۆربەرچاو بوون و لەبەرامبەری ئەوەش زۆرێک لەو دیلانە دڵیان نەرم بووە و موسوڵمان بوون.

هەروەک لەشەڕی بەدر هەروەها لەسەردەمی زێڕینی چوار خەلیفەکە و دواتریش، باپیرەمان سەڵاحەدینی ئەیوبی-ڕەحمەتی خوای لێ بێت- بەهەزارەها خاچپەرستانی گاوری ئازاد کرد کە هەموویان شەڕخواز بوون و لە ئەوروپاوە هاتبوون و پاش ئەوەش بەدەیان هەزار خوێنی موسوڵمانی بێ تاوانیان ڕشتبوو کاتێک فەلەستین و دەوروبەریان داگیرکرد..

٢/ واڵاکردنەوە و فراوانکردنی دەرگا و ڕێگاکانی ئازادکردنی بەندە و کەنیزەکەکان بۆ ئەوەی ببێتە هۆی دەستکەوتنی جۆرەها ئەجرو پاداشت.

هەندێ لەو ڕێگەیانە:

* نووسینەوەی گرێبەستێک لەنێوانی ئەو و خاوەنەکەی بەوەی کە ئەگەر بۆ نمونە لەماوەیەکی دیاریکراودا ئەگەر ئەوەندە پارەی بۆ پەیداکرد ئەوا دەتوانێت ئازادی خۆی بکڕێتەوە و ببێتە کەسێکی سەربەست، ئەگەر خاوەنەکەی زانی کە ئەو بەندەیە یان کەنیزەکەی کەسێکی گونجاو و لەباربووە لەکۆمەڵگادا و هەروەها دەتوانێت بەو کارە بەشێوەیەکی پاک هەڵبستێت(کار و پیشەیەکی حەلاڵ) ، وە دەبێت پێیان بدرێت لەو ماڵەی کە بۆیانی پەیدا دەکەن هەتاوەکو بتوانن ئازادی خۆیان بکڕنەوەی پێی، خوای گەورە دەفەرموێت ﴿ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْراً وَآتُوهُم مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ ﴾[1] . عەبوڵڵای کوڕی صەبیح- خوای لێ ڕازی بێت- لەباوکی خۆیەوە دەگێڕێتەوە دەفەرموێت باوکم وتی: من موڵکی حوتەیب بووم، داوام لێ کرد هەتا گرێبەستێکم بۆ بنوسێت بۆ ئازادبوونم بەڵام ئەو ڕازی نەبوو، ئیتر ئەو ئایەتە هاتە خوارەوە.

* خاوەن بەندەیەک/ بۆی نییە فشار بخاتە سەر بەندەکەی/ کەنیزەکەی کە بەڕێگەی ناشەرعی و تاوان و خراپە ئەو پارەیە پەیدابکات یاخود هەربۆئەوەی کەڵکی دونیاییان لێ وەربگرن، بەتایبەتی لەکاتێکدا ئەوان ئەو کارەیان ناوێت و پاکییان دەوێت، هەروەک خوای گەورە ئەفەرموێ :﴿ وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّناً لِّتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَن يُكْرِههُّنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾[2].

واتە/ زۆر لە کەنیزەکانتان مەکەن(بەکچی خۆیان ناویان دەبات) هەتا بچن زینا بکەن لەپێناوی پارە پەیداکردن بۆتان یان کڕینەوەی ئازادی خۆیان لەکاتێکدا ئەوان دەیانەوێت پاک بن، هەرکەسێک زۆریان لێ بکات ئەوا خوای گەورە لەوان خۆش دەبێت و گەورەکانیان تاوانبارن، خوای گەورەش لەدوای ئەو زۆرلێکردنەیان لێبووردە و بەزەییە.

ئەو ئایەتەش لەسەر عەبدوڵڵای کوڕی ئوبەی مونافیق هاتە خوارەوە کە کەنیزەی هەبوو و

---

[1] (النور – ٣٣)

[2] (النور – ٣٣)

فەرمانی پێدەکرد بەزیناکردن لە سەردەمی نەفامێتیدا. کاتێک ئافرەتەکە زانی کە زینا گوناهە، وتی سوێند بەخوا هەرگیز زینا ناکەم لەمەدوا.

* ئیسلام لە قەرەوەبووی هەندێ گوناه و تاوان ڕزگارکردنی بەندە و کەنیزەکی وەک یاسایەک داڕشتووە، ئەوەش بەڵگەیەکە لەسەر ئەوەی حوکمێکی شەرعیە چارەسەرێکە بۆ کەفارەتی گوناحەکان خوای گەورە وەك هۆکارباسی کردوە و شەرعاندویەتی کە تۆ بلێی ئەو حوکمە نەماوە و ئێستا کاری پێ ناکرێ کەواتە ئیسلام بۆ ئەم سەردەمە شیاوی نەماوە و بەکەڵك نایات پەنا بەخوا، ئەوەش کەفارەتی سوێندخواردنە، خوای گەورە دەفەرموێت

﴿ لا يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ﴾وە ئەوانەی بەخێزانی خۆیان دەڵێن: وەک دایکیان وایە(الظهار) هەروەک خوای گەورە دەفەرموێت ﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِن نِّسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَن يَتَمَاسَّا ذَلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴾، یاخود خۆڕزگارکردن لەمەینەتییەکانی قیامەت و لێپرسینەوەی خوا بە ڕزگارکردنی بەندەیەک یان بەتێرکردنی برسییەک لەڕۆژێکی گرانیدا، خوای گەورە دەفەرموێت ﴿فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ{١١} وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ{١٢} فَكُّ رَقَبَةٍ{١٣} أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ﴾[1].

* هەروەها خوای گەورە پۆلێک لەوانەی پارەی زەکاتی بۆ حەڵاڵ کردوون بەندە و کەنیزەکە هەتاوەکو بتوانن خۆیان ڕزگار بکەن، ئەو ئەجرەش دەست موسڵمانان بکەوێ وە ئەوناکەسانەی موتەئەسیرن بە زەلیلی بوون بۆ عەلمانیەت ئەلێن خوا ئەو حوکمەی نەهێشتوە بە دیاری کردنی ئەو ئایەتانەی کە باسی ئازادکردنیان ئەکات کە کەفارەتن ،منیش ئەڵێم کەوابێ ئەبێ گوناحەکەش بە گوناح نەمابێ چونکە کەفارەتەکەی نەماوە!!!

[1] (البلد : ١١- ١٤)

خوای گەورە دەفەرموێت ﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾[1].

* ئیسلام نەزر بەجێ گەیاندنی بە فەرز ڕاگرتووە، هەرکاتێک کەسێک نەزری کرد لەسەر خۆی کە بەندەیەک ڕزگار بکات یان دیلێک/ کەنیزەیەک، ئەوا پێویست دەبێت لەسەری ئەو نەزرەی بەئەنجام بگەیەنێت هەرکاتێک لەتوانایدا هەبوو، بەڵام کەسێک ئەگەر نەزرێکی حەرامی کرد ئەوا لەسەری واجب نابێت بەجێی بگەیەنێت، پێغەمبەر

﴿ﷺ﴾دەفەرموێت" من نذر أن يطيع الله فليطعه، ومن نذر أن يعصي الله فلا يعصه" دیل و بەندە و کەنیزە ئازاد کردنیش خوا پێی خۆشە و لە گوێڕایەڵی ئەوە(جل جلاله). پێغەمبەر

﴿ﷺ﴾دەفەرموێت"من أعتق رقبة مؤمنة كانت فداءه من النار" صححه الألباني.

واتە/ هەرکەسێک گەردنێکی ئیمانداری ئازاد کرد ئەوە فیدیەی خۆی داوە هەتا لەئاگر ڕزگاری ببێت.

* هەرکەسێک بەندەکەی(پیاو بێت یان ئافرەت) بریندار بکات، بۆ نمونە لێی بدات و برینداری بکات ئەوا ئازاد دەبێت و خاوەنەکەی هیچی بەسەرەوە نامێنێت، جارێکیان پیاوێک لووتی خزمەتکارێکی خۆی بریندار کرد، پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾پێی فەرموو: بڕۆ تۆ ئازاد بووی، بەندەکەش وتی: ئەوەی لەمەدوا من سەر بەکێم؟ فەرمووی سەر بە خوا پێغەمبەرەکەی ﴿ﷺ﴾" أن رجلا جدع أنف غلامه فقال صلى الله عليه وسلم: اذهب فأنت حر، فقال: يا رسول الله فمولى من أنا؟ قال صلى الله عليه وسلم: مولى الله ورسوله"

لەڕیوایەتێکی تر؛ ئەوجا پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾وەسیەتی کرد بۆ موسوڵمانان هەتا باش بن لەگەڵی، پاشان لەدوای وەفات پێغەمبەر﴿ﷺ﴾هاتە لای ئەبوبەکر و ئەویش فەرمووی بەڵێ وەسیەتی پێغەمبەر بوو، بۆیە فەرمووی بژێویت بۆ دەبڕینەوە بۆ خۆت و ماڵومنداڵت، دواتریش لەسەردەمی عومەردا دیسانەوە هاتەوە پێش و عەمەریس فەرمووی بەڵێ

[1] (التوبة : ٦٠)

وەسیەتی پێغەمبەر بوو، دەتەوێ لەکوێ بژیت؟ وتی: میسر، ئەویش ناردی بۆ میسر و فەرمانی دا بە والی ئەوێ کە عەمری کوڕی عاص بوو پارچەیەک زەوی بداتێ..

* هەرکەسێک بەگاڵتەوە و شۆخییەوە بەبەندەکەی/کەنیزەکەی بڵێت بڕۆ تۆ ئازادی ئەوە دەست بەجێ ئازاد دەبێت، ئەوەش لەبەر دڵڕاگرتنی ئەوانە چونکە مرۆڤن و نابێت هەستیان ئازاربدرێت بەو گاڵتەجاڕییە.

* هەرکاتێک خاوەنی ئەو بەندەیە منداڵێکی لێ ببێت ئیتر بۆی نییە بیفرۆشێت و پاشان ئەگەر بمرێت ئیتر بەندەکە ئازاد دەبێت. پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾دەفەرموێت"من وطئ أمته فولدت فهي معتقة عن دبر عنه[1] ئەو منداڵەش کەلەدایک دەبێت ئازادە و وەک دایکی نابێتە بەندە.

بەندە و کەنیزەك لە ئیسلامدا کۆمەڵێ ڕەفتاری زۆر نایاب و جوانیان لەگەڵ کراوە و بۆ دانراوە لەوانە :

١/ پێویستە لە خواردنی خۆتی بدەیتێ و لەپۆشاکی وەک خۆتی لەبەربکەی.. مەعموری کوڕی سوەید دەگێڕێتەوە کە ڕۆژێک ئەبووذەری غیفاریم-خوای لی ڕازی بێت- بینی بەرگێکی لەبەردا بوو و خزمەتکارێکیشی لەگەڵ بوو بەرگێکی وەک خۆی لەبەرکردبوو، ئێمەش پرسیارمان لێ کرد لەبارەی ئەوە، فەرمووی: جارێکیان قسەم بە پیاوێک وت(سووکایەتیم پێ کرد بەوەی کە کوڕی دایک ڕەشە)، ئەویش سکاڵای بردە لای پێغەمبەری خوا ﴿ﷺ﴾ئەوجا پێغەمبەر فەرمووی: ئایا توانجت لێداوە بەدایکی؟! (لەڕیوایەتێکی تر؛ تۆ کەسێکیت هێشتا نەفامێتیت تێدا ماوە).. پاشان فەرمووی: ئەوانە(ئەو بەندانە) براتانن(لە ئیمانەوە) خوای گەورە کاری ئەوانی خستۆتە ژێر دەستی ئێوە، بۆیە هەرکەسێک

---

[1] رواه أحمد و ابن ماجة

برایەکی(لەو بەندانە) لەژێر دەست بوو ئەوا با لەو خواردنەی بداتێ کە خۆی دیخوات و لەو پۆشاکەشی لەبەر بکات کەخۆی لەبەری دەکات، هەروەها کارێکیان مەخەنە ئەستۆ کە نەیتوانن ، وە ئەگەر کردیشتان ئەوا یارمەتییان بدەن. : "رأيت أبا ذر الغفاري وعليه حلة وعلى غلامه حلة فسألناه عن ذلك فقال: ساببت رجلا فشكاني إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لي النبي صلى الله عليه وسلم: أعيرته بأمه؟! ثم قال: إخوانكم خولكم جعلهم الله تحت أيديكم فمن كان أخوه تحت يده فليطعمه مما يأكل وليلبسه مما يلبس ولا تكلفوهم ما يغلبهم فإن كلفتموهم ما يغلبهم فأعينوهم".

هەروەها دەفەرموێت ﴿ﷺ﴾"إذا أتى أحدكم خادمه بطعامه فإن لم يجلسه معه فليناوله لقمة أو لقمتين أو أكلة أو أكلتين...".

واتە/ ئەگەر کەسێک لەئێوە خزمەتکارەکەی خواردنی بۆ هێنا، ئەگەر داینەنیشان لەگەڵ خۆی تا لەگەڵی بخوات، ئەوا با پارووەیەک یان دوو پاروو، کەمێک لەو خواردنەوەی بداتێ.

٢/ نابێت هەرگیز لێیان بدرێت و ئازاریان بدرێت، بەتایبەتی لەناهەق..

ئیبن مەسعود-خوا لێی ڕازی بێت- دەفەرموێت: کاتێک بو من لە زخمەتکارەکەی خۆم ئەدا. لەپڕ گوێم لە دەنگێک بوو لەپشتمەوە، دەیووت: بزانە ئەی کوڕی مەسعود(جارێک یان دووجار بوو) ، منیس ئاوڕم دایەوە دەبینم کە پێغەمبەری خوایە، بۆیە قامچییەکەم لەدەست کەوتە خوارەوە، فەرمووی: سوێند بەخوا خوا زۆر بەتوانترە لەسەر تۆ وەک تۆ لەسەر ئەو خزمەتکارە هەتە!

هەروەها ﴿ﷺ﴾دەفەرموێت" من قتل عبده قتلناه، ومن جدع عبده جدعناه، ومن أخصى عبده أخصيناه [1]

واتە/ هەرکەسێک بەندەکەی بکوژێت دەیکوژینەوە، هەرکەسێک بەندەکەی بریندار بکات برینداری دەکەینەوە(لێدانیش دەگرێتەوە)، هەرکەسێک بەندەکەی بخەسێنێت ئەوا دەیخەسێنینەوە(خەساندن، بۆئەوەی هەرئیشی پێبکەن و شەهوەتی نەمێنێت).

[1] رواه أحمد والنسائي و غيرهما

٣/ ئیسلام ناوی خزمەتکار و بەندە و کەنیزەکی هەڵگرتووە و فەرمانی کردووە بە خاوەنەکانیان بەکیژ یان کوڕی خۆیان بانگیان بکەن، پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾دەفەرموێت" لا يقل أحدكم عبدي وأمتي، ولكن ليقل فتاي وفتاتي"

٤/ بەپێویستی داناوە لەسەر خاوەنەکنایان کە ڕەزامەندی ئەوان وەربگیرێت لە شووکردنیان هەروەکو چۆن لەکچەکانی خۆیان وەردەگرن.

٥/ فەرمانی کردووە مارەییشیان بۆ دیاری بکرێت وەک ڕێزێک لێیان، هەروەکو چۆن بۆ ئافرەتێکی سەربەست دەکرێت.

٦/ فەرزی کردووە لەسەریان بە داوێنپاکی هەتاوەکو ڕێز و پایەیان لەناو خەڵکی بەرز و جوان بێت و هەروەکو ئافرەتانی سەربەست پاک و بەبەها و ڕێزدار بن.

٧/ زینا و داوێنپیسیان لەسەر حەرامکراوە، بۆئەوەی بەسەربەرزی و بەندەی ڕێزداری خوایی بژین، بۆیە هەموو حوکمە شەرعییەکانیان لە شوکردنیان هەروەک ئافرەتێکی سەربەستە؛ نابێت دوو خوشک پێکەوە لەلای پیاوێک کۆبێتەوە، هەروەها نابێت دووان لەوانەی کە حەرامن پێکەوە کۆبنەوە لەلای پیاوێک بۆ ئافرەتی کەنیزەکیش بەهەمان شێوە، وەک پور و خوشکەزا، دایک و کچ و ...
لەسەر پیاویش واجبە خەرجی ئەو ئافرەتە بدات لە خواردن و پۆشاک وماڵداری..
ئایا ئەمانە و هی تریش هەموویان بەڵگە نین لەسەر ڕێزگرتنی ئیسلام بۆ بەندە و کەنیزەکان.

چەن حیکمەتێکی زانراو لە سوودەکانی بەندە و کەنیزەك:

١- حیکمەتێك لەوانە ؛ ئەوانەی کەوا لەشەڕدا دەگیران، فرسەتێکی باش بوو بۆیان ئەو بەبەندە بوونە/ کەنیزەییە، هەتا بیر بکەنەوە و ئیمان بهێنن لەباتی ئەوەی بکوژرێن و بەکافری بمرن(لەکاتێکدا خۆشیان مانەوەیان لەژیان پێخۆشتربووە بەو شێوەیەش وەک لەمردن بەتایبەتی لەبەرئەوەی دەیانزانی کە ڕەفتاری موسوڵمانان چۆنە لەگەڵ دیل و بەندە و کەنیزەکاندا، ئەگەر مردنیان پێخۆشتر بوایە خۆیان بەدەستەوە نەدەدا!) ، زۆربەی زۆری ئەو بەندە و کەنیزانە پاش ماوەیەک بوونەتە موسوڵمان و ئازادی خۆشیان وەرگرتووە لە دونیا و قیامەتیش. ئەوە باشترە کە ببنە بەندە و کەنیزە یان لەسەر کوفر بمرن و بمێننەوە پاشان بچنە دۆزەخ یان ببنە موسڵمان بە ژیانێکی بەختەوەر بژین و بچنە بەهەشتەوە تخوا کامیان چاکترە ئەگەر ژیریتان هەیە ؟؟!!!

٢- دانەیەکی تر لەحیکمەتەکان؛ تێکەڵی نێوان عەرەب و عەجەم، کەسێکی عەجەم پیاو بووبێت یان ئافرەت کاتێک لەشەڕدا گیراوە، ئەگەر موسوڵمان بووە پاش ماوەیەک یاخود ئافرەت بووە منداڵی بووە بۆ خاوەنەکەی ئەوانە هەمووی تێکەڵی خوێنیان بووە لەگەڵ موسوڵمانان و بەوەش دەمارگیری بۆ ڕەگەزپەرستی و نەتەوایەتی زیاتر لاوازبووە، وای لێهاتووە ئافرەتێکی عەرەبی و خاوەن نەسەب شووی کردووە بە کوڕێک کە پێشتر دایکی کەنیزە بووە. ئەوەش بەهێزییەک بووە بۆ ئەو ئیسلامە و بانگەوازی ئیسلامی زیاتر برەوی پێ هێناوە.

هەروەکو ئەوەی کەسایەتی زۆر لەگەورە پیاوانی ئیسلام دایەگەورەیان دەگەڕێنەوە سەر سێ ئافرەتی خوشکی کەنیزە کە کچی پاشایەکی فارس بوون بەناوی(یزدجرد)، یەکێک لەوانە دەدرێتە عەبدوڵڵای کوری خەلیفە عومر و لەوانیش سالم لەدایک دەبێت، کچێکی تری ئەو پاشایە دەدرێتە حوسەینی کوری عەلی و لەوانیش زانای لەخواترسی بەناوبانگ(زین العابدین) لەدایک دەبێت، کچێکی تری هەر ئەو پاشایە دەدرێتە موحەممەدی کوڕی ئەبووبەکر و لەوانیش(قاسم) لەدایک دەبێت.

ئەم سێ کچە کاتێک دەگیرێن، خەلیفە عومەر-خوای لێی ڕازی بێت- دەفەرموێت: ئەوانیش دابەش بکەن بەسەر موسوڵماناندا، ئیمای عەلی-خوای لێ ڕازی بێت- دەفەرموێت ئەی خەلیفە ئەوانە کچی خانەوادەی گەورە پیاوێک بوون و با وەک خۆیان هەڵبسەنگێرنێن، ئەوجا دەدرێنە ئەو پیاوانە.

بەڵکو لەهەندێ لەو ئافرەتانە کوڕەکانیان بوونەتە خەلیفە(یەکەم دەستەڵاتی ئیسلامی) هەروەکو سێیەم یەزید کە دایکی فارسی بوو و پێشەوا قوتەیبە گرتی و کردییە دیاری بۆ وەلید و ئیتر یەزیدیان لێ پەیدابوو.

لە عەبباسییەکانیش؛ خەلیفە مەنصور دایکی بەڕبەڕی و خەلیفە مەئمون دایکی کەنیزەیەکی فارسی بووە و مونتەصیریش دایکی یۆنانی یان حەبەشی بووە....هتد.

باشە ئەگەر کەنیزەیی ئەوانە سووکایەتی و کەمایەتی بووبێت ئەی چۆن کوڕەکانیان بوونەتە خەلیفەی هەموو موسوڵمانان!؟

لەسەردەمی پێشەوامان خەلیفە عومەر-خوای لێ ڕازی بێت- والی مەککە هاتە لای. عومەر پێی فەرموو: ئایا لەباتی خۆی کێت داناوە؟ ئەویش وتی: (ابن أبزى)، عومەر فەرمووی: ئەوە کێیە؟ وتی: پیاوێکە لە خزمەتکارەکانمان، عومەریش فەرمووی: ئایا کەسێکی وا دەکەیتە سەرگەورەی مەککە؟ ئەویش وتی: ئەو قورئانخوێنێکی زۆر چاکە و پاشان زانایە لەبواری زانستی میرات، واتە قازییە.

ئەوجا عومەر فەرمووی: بەڕاستی ئەوەیە وەک پێغەمبەرەکەتان فەروویەتی" إن الله يرفع بهذا الكتاب أقواما، ويضع به آخرين" واتە/ خوای گەورە بەهۆی ئەو قورئانەوە پلەوپایەی هەندێ بەرز دەکاتەوە و هەندێکی تریش نزم.

عەطائی کوڕی ڕەباحیش شەرعناسێکی نێو شوێنکەوتووان بووە(التابعين)، پیاوێکی ڕەشی شەل بووە بەڵام پاشا و گەورەپیاوانیش لەبەردەستی دانیشتوون و بوێرییان نەبووە جووڵە بکەن لەبەردەستی لەبەر هەیبەت و ویقاری.

هەمووشمان بەسەرهاتەکەی کوڕی عەمری کوڕی عاصمان بیستووە کە کاتێک بەهۆی شانازیکردنی بەوەی کوڕی والی میسرە، لەپێشبڕکێیەکی سوارچاکیدا قامچییەک دەکێشێت بە کوڕە هەژارێک، ئەویش دێت ساکاڵای خۆی دەکات لەخەلیفە عومەر-خوای لێ ڕازی بێت-

ئیتر عومەر بانگی خۆی و باوکی دەکات و دەفەرموێت "متى استعبدتم الناس وقد ولدتهم أمهاتهم أحرارا" ئەوەی لەکەیەوە خەڵکیتان کردۆتە بەندە لەکاتێکدا دایکەکانیان بە ئازدی بوویانن؟

ئەوجا قامچییەکی دایە دەست کوڕەکە و فەرمووی تۆڵەی خۆت بکەوە، بەڵکو لەباوکیشی بدە چونکە ئەو بەپشتی باوکی بوێری ئەوەی کردووە وەها لەتۆ بکات..

ئەوەی باسمانکرد لەسەرەوە سیستەمی بەندە بوو لە ئیسلامدا بەڵام ئایا لە کۆن و نوێی دونیادا و بەدەر لەم ئیسلامە کام بەرنامە و هێز و دەستەڵاتی ڕۆژئاوای و ڕۆژهەڵاتی توانیویەتی لەئیسلام باشتر مافی هەموو مرۆڤەکان بدات و جیاوازیش لەنێوانیان نەهێڵێت، بەرگری لەمافی بێ دەستەڵاتان و بەندەکان بکات؟!

لەدینی دەستکاریکراوی گاورەکاندا هاتووە، هەروەکو بۆلۆسی درۆزن بەناوی خواوە دەڵێت: "أيها العبيد ، أطيعوا سادتكم حسب الجسد ، بخوف ورعدة ، في بساطة قلوبكم كما للمسيح ، لا بخدعة العين كمن يرضي الناس ، بل كعبيد للمسيح ، عاملين بمشيئة الله من القلب ، خادمين بنية صالحة كما للرب ، ليس للناس" پەیامی بوتڕوس بۆ خەڵکی ئیفسس(٦/٥-٧).

واتە/ ئەی بەندەکان، گوێڕایەڵی گەورەکانتان بکەن بەگوێرەی لاشەکانتان، بەترس و لەرزەوە، لەدڵپاکی خۆتانەوە هەروەکو بۆ مەسیحی دەکەن، نەوەک هەر بە فێڵی چاو بێت وەک کەسێک یەکێک ڕازی بکات، بەڵکو هەروەک بەندەکان بۆ مەسیح، کاریان بۆ بکەن بە ویستی خوا لەدڵەوە، خزمەتکاربن بەنییەتی چاک هەروەک بۆ خوا، نەوەک بۆ خەڵکی..

یان وەک قەشە ئیسۆدۆر(٣٧٠-٤٥٠ ز ژیاوە) دەڵێت بەبەندەکان" العبيد بأن لا يطمعوا في التحرر من الرق ولو أراده أسيادهم" واتە/ بەندەکان با چاویان لە ڕزگاربوون نەبێت لە بەندایەتی هەرچەند گەورە و خاوەنەکانیشیان بیانەوێت.

لەسەدەی بیستەم و ئێستاشی لەگەڵ بێت، هێشتا بەندایەتیکردن بۆ بەندە و خوێنمژەکان هەر بەردەوامە و بەڵکو ئێستا دەوڵەتان بوونەتە بەندە و ملکەچ بۆ ئەوانەی کەباسی ڕزگاری مرۆڤەکان دەکەن، لەوڵاتێکی وەک ئەمەریکا ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ چەند ساڵێک لەمەوبەر دەبینین کە ڕەش پێستەکان ستووی ئەو بەندایەتییە بوون، بەڵکو بەمرۆڤیش تەماشا نەدەکران، هەروەکو لەسەر جامی زۆر لە چێشتخانە و دوکانەکان دەنووسران: هاتنەژوورەوە بۆ سەگ و ڕەش پێست قەدەغەیە، یان تەنها بۆ سپی پێست..

جوستاف لوبون دەڵێت: بەندەکان لەلای موسوڵمانان وەک لەلای گاورەکان نین، حاڵی بەندەکان لەڕۆژهەڵات زۆر چاکترە لەحاڵی خزمەتکارەکان لە ڕۆژئاوا، بەندەکان لەلای موسوڵمانان بەشێک لەخێزانەکە پێکدەهێنن و دەشتوانن کچی گەورەکانی خۆیان بهێنن(هەندی جار، لەدوای ئازاد بوونیان) وە دەتوانن پلەوپایەی بەرز وەربگرن، لەڕۆژهەڵات بەندەیی عەیب نییە(لەبەر باشی مامەڵە و ڕێزگرتنیان) و بەندەش زۆر لەلای ئێمە زیاتر پەیوەندی خۆشە لەگەڵ گەورەکەی.[١]

١)سایتی دەنگی ئیسلام بابەتێك بەناونشانی بەندەو کەنیزەك لە ئیسلامدا لەدانانی کوری خاك

بازرگانی کۆیلە و لەشفرۆشی لەمڕۆدا

مێژووی کۆیلەداری لە سەردەمی نەفامیی کۆن و نوێدا پێویستی بە لێدوان نییە؛ نەفامیی سەدەی بیستویەکەم بەشی ئەوەی تێدایە بەزیادیشەوە. لە سەردەمی مافی مرۆڤ، جیهاناندن، ئازادی ، برایەتی و یەکسانی و دیموکراسیدا، فەرموون لەگەڵ واقعی بازاڕەکانی کۆیلەداری و ئابڕووفرۆشی لە جیهانی ئازاد و بەژیاردا. ئەو جیهانەی کە ژن و منالی گۆڕیوە بە کاڵایەك لە سۆپەرمارکێت بە تەواوی مانا و ناوەڕۆکی وشە. ئەوەتا وەکچۆن جلوبەرگ و پێڵاو پیشان دەدرێن، جیهانی ئازادیش ژن لە فرۆشگاکانی ژناندا نمایش دەکات. بەڵکوو پێگەی فرۆشتنیان لەسەر تۆڕی ئینتەرنێت تەرخان کردووە کە بە ئارەزووی خۆت هەڵدەبژێریت، پاشان کرتە لەسەر "بکڕە" دەکەیت، ئیتر بەرهەمە مرۆییەکەت پێدەگات. خۆ ئەگەر توانستی کڕینت نەبێت، دەلوێت بەکرێ بگیرێت. جا ئەگەر ئەوەشت نەتوانی دەستلێدان و تەماشات بۆ ڕەخساوە. بەو ئەندازەی کە پارە دەدەیت، پێتدەفرۆشن!! ئەگەریش پارەی ئەوەیشت نەبوو، ئەوە هەڵدێر زۆرن بۆت –لە قوتابخانە و کار و مەیخانە- کە بێنیازت دەکەن لە پیشەگەرەکان. ژن کەسێك نادۆزێتەوە کە شووی پێبکات، ئیتر شووکردن و بەرپرسیارێتی لەبەرچی؟! بۆیە بەدوای دۆست و خۆشەویستدا دەگەڕێت، هەرچەند بۆ ماوەیەکی کورتیش بێت. چون پیشاندراو زۆرن و بازاڕ پڕە لە هەموو جۆرە گۆشتێکی مرۆڤ!!

بازرگانیی کۆیلە و لەشفرۆشی بووە بە پڕقازانجترین بازرگانی پاش چەکوچۆڵ و مادده هۆشبەرەکان. ئەمە جیهانی ئازادییە، کە گاڵتە بە ئیسلام و یاسا و حوکمەکانی دەکات!!

فەرموون لەگەڵ ئەو ژمارە و ئامارە شاراوانەی لە ڕۆژنامەکاندا هاتوون. ئەمەش تەنیا بۆ ئاشنابوونە، چون ڕاستییەکان زۆر لەوە ترسناکترن کە لە ڕۆژنامەکاندا دەخرێنە ڕوو.

ئامارەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان دەیقەبڵێنن کە ملیۆنان ژن و منال هەن کە لە بازاڕە سپییەکانی کۆیلە،لەسەر کار و شێوەگەلی تری جیاوازی چەوسانەوەدا بانگەشەیان بۆ

دەکرێت و دەچەوسێنرێنەوە، سامانێك بەرهەم دەهێنن کە نرخەکەی دەگاتە زیاتر لە ٧ ملیارد دۆلار.

ڕاپۆرتێك کە وێستگەی هەواڵی سیئێنئێنی ئەمریکی لە کانوونی دووەمی ٢٠٠٢ بڵاوی کردۆتەوە، باسی لە بڵاوبوونەوەی دیاردەی بەکارهێنانی کۆیلایەتیی ژنان لە کاروباری ڕەگەزیی قەدەغەکراو لەسەرتاسەری جیهان دەکەن. هەروەها ڕاپۆرتەکە ئاماژەی بەوەش کردووە کە تێکڕای ئەم دیاردەیە ساڵبەساڵ لەزیادبووندایە. ئەم ڕاپۆرتە بە پشتبەستن بە تۆژینەوەگەلێك کە گرۆیەکی لێکۆڵینەوە ئەنجامی داوە و بارەگاکەی زانستگای جۆن هۆپکینزە لە ویلایەتی مێریلەند لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا، جەخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە کە:

-ساڵانە دوو ملیۆن ژن و مناڵ وەك کۆیلە دەفرۆشرێن و سەدوبیست هەزار ژن لە ئەورووپای ڕۆژهەڵات و ڕووسیا و دەوڵەتە هەژارەکانی دەوروبەری بۆ ئەم نیازە گڵاوە دەگوازرێنەوە و زیاتر لە ٥١ هەزار ژن ڕەوانەی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەکرێن کە زۆربەیان مەکسیکین و ژنانی خەڵکی ئاسیای ڕۆژهەڵات لە ئەمریکا هەریەکەی بە شانزە هەزار دۆلار دەفرۆشرێن تا سۆزانیخانە و مەیخانەکاندا بەکاریان بهێنن.

هەروەها ساڵانە نزیکەی دووسەد هەزار کچ نیپالی هەن کە زۆربەیان تەمەنیان لەژێر چواردە ساڵەوەیە و وەك کۆیلە لە هیندستان دەفرۆشرێن. نزیکەی دە هەزار کچ لە یەکێتیی سۆڤێتیی پێشوو ناچار بە ئەنجامدانی سۆزانێتی دەکرێن لە "ئیسرائیل". دە هەزار مناڵی سیریلانکاییی تەمەن چواردە بۆ شانزەساڵی ملکەچی سۆزانێتی دەکرێن. حاڵی میانماریش هەر هەمان شتە کە هەروەك ڕاپۆرتەکە باسی کردووە ساڵانە ژمارەکە دەگاتە بیست هەزار حاڵەت.

تۆژینەوەیەك کە پرۆفیسۆر لازۆس – تۆژیاری کۆمەڵایەتیی بەرچاوی ئەورووپی– ئەنجامی داوە، دەڵێت کە نزیکەی نیو ملیۆن خاتوونی ئەورووپای ڕۆژهەڵات لەلایەن شارەکانی ئەورووپای ڕۆژاواوە دەچەوسێنرێنەوە و زۆربەی هەر زۆریان بە شێوەی نایاسایی لەو وڵاتانەدا دەمێننەوە. ئەو سامان و داراییەی ساڵانە لە بازرگانیی کۆیلە وەبەر دێت بە زیاتر

لە ٧ ملیارد دۆلار مەزندە دەکرێت. بازرگانیی سپیی کۆیلەش پاش بازرگانیی چەکوچۆڵ ومادده هۆشبەرەکان بە سێیەم کەرتی پڕقازانج دادەنرێت. ئەم قازانجە فراوانەش بەبێ هیچ مەترسییەك بەدی دێت، چونکە قوربانییەکان لەبەر ترسان و شەرمکردن توانستی ئەوەیان نییە بێنە بەردەم دادگا و دژی چەوسێنەرانیان شایەتی بدەن.

پێگەی ئیسلام ئۆنلاین لە ڕۆژنامەی (لۆمۆند)ی فەرەنسی لە ژمارەی دەرچووی ١٦ی ئابی ٢٠٠٣ی گواستۆتەوە لە ڕاپۆرتی ڕێکخراوی کۆچی نێونەتەوەیی ساڵی ٢٠٠٢ هاتووە کە نیو ملیۆن ژن هەن لە بازاڕی سپیی کۆیلەی خەڵکی ئەورووپای ڕۆژهەڵات و دەوڵەتەکانی یەکێتیی ڕووسیا کە لە وڵاتەکانی ئەورووپای ڕۆژاوادا دەچەوسێنرێنەوە.

لۆمۆند ئەوەشی ڕوون کردۆتەوە کە ژمارەیەکی زۆر لە کچانی وردساڵ لە ڕۆمانیا، ئەلبانیا، مۆڵدۆڤا -یەکێك لە کۆمارەکانی یەکێتیی سۆڤێتی پێشوو- و ڕووسیاوە لەچوارچێوەی بازرگانیی ڕەگەزیدا هێنراون. ئاماژەی بەوەش کردووە کە لیژنەیەکی پەرلەمانی لە مۆڵدۆڤا لە ڕاپۆرتێکدا کە بەم دواییانە ئامادەی کردووە، دەریخستووە کە "لەسەدا سی (٣٠٪)ی ئەو کچانەی کە تەمەنیان لەنێوان ١٨ و ٣٠ ساڵدایە لە وڵاتدا نەماون و خێزانەکانیشیان هیچ سۆراغێکیان نازانن." (جريدة الوسط). ملیۆنێك مناڵ لەباری جنسییەوە لە جیهاندا دەچەوسێنرێنەوە... و ١٢ هەزار منالی بۆسنیایی لەماوەی جەنگدا فرۆشراون!!

ڕاپۆرتێك کە ئەنجومەنی ئەورووپا ئامادەی کردووە ئاماژە بەوە دەکات قازانجی گرۆ تاوانکارە ڕێکخراوەکان بەم دواییانە بە ڕێژەی لەسەدا چوارسەد (٤٠٠٪) بەرز بۆتەوە لە بازاڕێکدا ژمارەی قوربانییان و فرچکگرتووانی دەگاتە نیو ملیۆن ژن کە چارەکێکیان لە ناوچەی باڵکانن و تاقمە تاوانکارە ڕێکخراوەکان ساڵانە لەم بازرگانییەدا زیاتر لە ١٣ ملیارد یۆرۆ دەجننەوە. (ڕۆژنامەی الشرق الأوسط). ئامارێکی دەرچوو لە وەزارەتی ناوخۆی ئۆکرانیاوە دەڵێت کە نزیکەی ٤٠٠ هەزار ژن و کچی خوار ٣٠ ساڵ لەماوەی دە ساڵی ڕابردوودا لەڕێگای تاقمە مافیاکانەوە ئۆکرانیایان بەجێ هێشتووە، کە بارودۆخی کۆمەڵایەتی و ئابوورییانیان قۆستۆتەوە.

لە سایەی ئەو بارودۆخە ئابوورییە تاڵەی وەك ئەوەی کچان و ئاسیای ناوەڕاست و باڵکان تێیدا بەسەر دەبەن، ئاسانکاری دەکات بۆ ڕاوکردنی قوربانییەکانی، کەمئەزموونەکانی ژیان و بەئاواتانی ژیانێکی باشتر، زۆربەیان دیلی بۆچوونگەلی هەڵەن سەبارەت بە پێشکەوتن و نوێگەریی ئەورووپا، کە بابەتەکە لە ئازادیی ڕەگەزی و ڕەهابوون لە کۆتوبەندەکاندا دەترنجێنن.

لە ئامرازەکانی تاقمە ڕێکخراوەکان بەکارهێنانی کچان خۆیانە لە بەداوەوەکردنی کچە هاوڕەگەزەکانیان بە ڕازاندنەوەی سۆزانێتی و داهاتی بەرزی داراییەکەی، هەروەها بەکارهێنانی هەندێك گەنج و لاوان بۆ خستنەداوی کچان بەناوی خۆشەویستی و پاش خستنیان دەست دەکرێت بە مامەڵەکردنیان لەلایەن ئەندامانی تاقمەوە بەرلەوەی لە بازاڕی لەشفرۆشیدا پیشان بدرێن ئیتر بە ڕێکەوتنی قوربانی بێت یان لەڕێگەی پێداگری لە ڕاکێشانی بە بەڵێنی ئیش بە مووچەیەکی دڵگیر لە یەکێك لە دەوڵەتە ئەورووپییەکان.

٢,٤٦ ملیۆن مناڵ لە بازاڕی کۆیلەکانی ئەورووپادا:

بەپێی ئامارەکانی نەتەوە یەکگرتووەکآن ئەم تاوانە مەترسییەکەی زیاتر دەبێت بە ڕاوکردنی ٢,٤٦ ملیۆن مناڵ لەلایەن تاقمە تاوانکارە ڕێکخراوەکان.

لە ڕووسیاش زیاتر لە ملیۆنێك مناڵی بێدایك و بێباوك هەن و ئەم ژمارەیەش ساڵانە لەهەڵکشاندایە بەهۆی هەژاری و بێبرستیی ئابووری، لە ڕوسیا زیاتر لە یەك ملیۆن ١٠٠٠٠٠٠ منداڵ هەیە بێ باوك و دایکن ، وە ئەم ژمارەیە هەموو ساڵێك لە زیادبوون دایە بەهۆی هەژاری و دەستەوەستانی ئابووری ، بە شێوەیەك زیاتر لە سەد هەزار ١٠٠٠٠٠ منداڵ دەردەچن بۆ سەر شەقامەکان کە زۆربەیان منداڵی ئەو ئافرەتانەن کە لە خوار تەمەنی ١٧ ساڵی دان ، وە تیایاندا هەیە منداڵی ئافرەتانی خوار تەمەنی ١١ ساڵین ، هەروەکو ئافرەتان ساڵانە بیست هەزار ٢٠٠٠٠ منداڵ وازلێ دەهێنن لە براج ، ئەو منداڵە دەرکراوانە بازاڕی مافیاکانیان خۆش کردووە و ڕەواجیان پێ داوە بۆ بازرگانی کردن بە منداڵانی سپی پێست ، لە ئەوڕوپا و ئەمریکا و کەنەدا نرخیان بۆ منداڵ داناوە بەپێی تایبەتمەندی دیاریکراو و بەشێوەیەکی لێ هاتووە کە یەکێك لەو کەسانەی کەوا ئاڵوودە

بووە بە مادده سڕكەرەكان كوڕەكەی خۆی بە دوو بوتڵ ئارەقی ڤۆدكا دەفرۆشێت ، وە بەپێی توێژینەوەیەك كەوا ڕێكخراوی مافی منداڵ ی سەر بە نەتەوە یەكگرتووەكان ئەنجامی داوە جەختی كردووەتەوە لەسەر فرۆشتنی بیست ملیۆن ٢٠٠٠٠٠٠٠ منداڵ لەماوەی ئەو دە ساڵەی كۆتایی دا ، كە تەمەنی منداڵیان لە ژیانێكی سەخت بەڕێوەدەبەن ، هەرەكو دوانزە هەزار ١٢٠٠٠ منداڵی بۆسنایی لەماوەی شەڕدا وونبوون و نەدۆزرانەوە چونكە كەس و كاری منداڵەكان هەڵخەڵەتێنرابوون لەلایەن مافیا موجریمەكان و ڕێكخراوێك كە پێی دەوترا سفارة الأطفال و صربیا سەركردایەتی دەكرد ، كەس و كارەكانیان هەڵەخەڵەتاندبوو لەكاتی گەمارۆدانەكە بەوەی كەوا دەیانەوێت شوێنی ئەمین و پارێزراو بۆ ئەم منداڵانە بدۆزنەوە لە دەرەوەی بۆسنە ، وە پاشان دەیانگێڕنەوە بۆ كەس و كاریان بەڵام ئەمە ڕووی نەدا و وە ڕووش نادات و دوای ئەوەی كەوا ئەو منداڵانەیان فرۆشت بە خێزان و كەنیسەكانی ئەوڕوپا.

هەندێك لە ڕۆژنامە ئیتاڵیەكان لەم دواییەدا باسی سەرهەڵدانی هەندێك منداڵیان كرد لە ئیتاڵیا – كە هەندێكیان لە قۆناغی گەنجی دابوون- و كەنیسەكان ئەوانەیان شاردووەتەوە لە چاوی خەڵك و كچیان تێدایە بووەتە ڕاهیبەی نەصرانی دوای شووشتنەوەی مێشكیان ، كە كەمتر لە ٩ ساڵانن . تۆڕەكانی كۆیلەی سپی پێست پشت بە چەند شێوازێك دەبەستن بۆ ڕاكێشانی منداڵان لەوانە: دزینی كۆرپەلەی تازە لەدایك بوو لە نەخۆشخانەكان بە فێڵی ئەوەی كەوا مردوون، وە لەخۆگرتنی نەوجەوان و كارەكەرانی كچ لە بازاڕی لەشفرۆشەكان بۆ سكپڕكردنیان ، وە بەكرێگرتنی ئەو لەشفرۆشانەی كەوا بەكاردەهێنرێن بۆ سكپڕی كەوا دوای سكپڕكردنیان سكەكەیان دادەنێن لە شوێنە نهێنیەكان و كاری ئەو ئافرەتانە تەواو دەبێت دوای دانانی سكەكەیان و منداڵەكانیان دەفرۆشرێن یان بەكاردەهێنرێن لە بازرگانی كردن بە ئەندامەكانی جەستەی مرۆڤ ، وە كارەكە گەیشتووەتە ئاستێك كەوا مادده هۆشبەرەكان لەناو سكی ئەو منداڵانە دەگوازنەوە كەوا دەیانكوژن ، ئەمە جگە لە كڕینی منداڵان لە كەس و كارەكانیان هەروەكو تاكو ئێستاش لە ئەلبانیا ئەمە هەیە ، بەشێوەیەك منداڵانی ئەلبانیا دەفرۆشرێن لە تەمەنی بچووك دا بە نرخی ٦ هەزار هەتاكو ١٥ هەزار یۆرۆ ، بەتایبەتی دەفرۆشرێن بە ئیتاڵی و فەرەنسی و ئەڵمانیەكان، هەروەكو «جیفیتسا أبادجیتش» پارێزەری نهێنی ڕێكخراوی هلسنكی نێودەوڵەتی بۆ مافی مرۆق لە بۆسنە جەختی لەسەر ئەوە

کردووەتەوە کەوا منداڵانی بۆسنە دەفرۆشرێن بە نرخێك لەنێوان ٢٥٠ هەتاکو ٢٥٠٠ یۆرۆ بۆ هەر منداڵێك ،چونکە کەس و کارەکانیان ناچاردەبن بە فرۆشتنی منداڵەکانیان بەهۆی قورسی باری ئابووری خێزانەکانیان ، وە ئەو منداڵانە لە هەندێك پەناگە تووشی دەستدرێژی سێکسی و جەستەیی وەحشیانە بوونەتەوە ، نموونەیەك لەم جۆرە پەناگانە پەناگەیەکی منداڵان هەیە لە دووری ١٥ کیلۆمەتر لە شاری موستار ی بۆسنە و ٢٠٣ منداڵی تێدایە کە هەموویان لە دەشتەکین و تەمەنیان لەنێوان ١٠ هەتاکو ١٢ ساڵان دایە و ڕێکخراوی کاروباری پەنابەران ی سەر بە نەتەوە یەکگرتووەکان لە ساڵی ١٩٩٨ کردوویەتیەوە ، ڕۆژئاواییەکان سەرپەرشتی دەکەن وو ڕێگری دەکەن لە ڕۆژنامەنووسەکان کە بچنە ئەو شوێنە دوای بڵاوبوونەوەی ئەو دەنگۆیانەی کەوا باس لە گۆڕینی ئەو شوێنە دەکات بۆ سەنتەرێك بۆ بەکارهێنانی منداڵان لەڕووی جنسی و سێکسیەوە ، هەروەکو منداڵی دەشتەکیشی تێدا دەفرۆشرێت بۆ نموونە دەشتەکیەك کچەکەی خۆی کە تەمەنی ١٤ ساڵە بە ١٥ هەزار مارکی بۆسنی واتە ٧٥٠٠ یۆرۆ دەفرۆشێت ، وە ڕاپۆرتی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا ئاماژەی بە زیادبوونی بازرگانی کردن بە ئافرەتانی داوە لە دنیا دا بەشێوەیەك کەوا ڕێژەی بازرگانی کردن بە ئافرەت گەیشتووەتە حەوت سەد هەزار ٧٠٠٠٠٠ ئافرەت کە ساڵانە بازرگانیان پێ دەکرێت بەڵام هەڕەشەیەکی تر هەیە کە ترسناکترە لە بازرگانیەکە ئەویش هەڕەشەی جنسیە ، کە دەبێتە هۆی زیادبوونی ژینگەیەکی جنسی و بڵاوبوونەوەی چەندین نەخۆشی جنسی وە ئەوەمان لەبیرنەچێت کەوا جنس هۆکاری سەرەکی بڵاوبوونەوەی نەخۆشیەکانە وەکو نەخۆشی ئایدز ، وە ڕاپۆرتەکەی نەتەوە یەکگرتووەکان ئاماژەی بەوەداوە کەوا پێنج ملیۆن و حەوت سەد هەزار ٥٧٠٠٠٠٠ منداڵ لە جیهان بوونەتە قوربانی و کۆیلایەتیان پێ دەکرێت بەجۆرێك کەوا سێ سەد هەزار ٣٠٠٠٠٠ منداڵ لەزیاتر لە ناوچەیەك لە ناوچەکانی ململانێ وەکو سەرباز بەکارهێنراون بەپێی ئەو ڕاپۆرتەی کەوا وەکالەتی هەواڵی بەحرەینی باسی کردووە. وە ڕاپۆرتەکە بەردەوام دەبێت و دەڵێت: سەد و نەوەد و یەك ملیۆن ١٩١٠٠٠٠٠٠ منداڵ کە تەمەنیان لەنێوان ٥ ساڵ تاکو ١٤ ساڵ دایە ، هەڵدەستن بە ئەنجام دانی کار و ئیش دەکەن بەوپێیەی کەوا منداڵ توخمێکی کاریگەری ئیش کردن و بژێوی پەیداکردنن ، وە ئەوەشی باس کردووە کەوا ٤٠% یان لە کاری ترسناك

بەكاردێن ، وە ئەو ڕاپۆرتە بازرگانی كردن بە كۆیلە كە ئەنجام دراوە لەڕێی زەریای ئەتڵەسی – كە گەورەترین ئۆپەڕاسیۆنی ڕاگواستنە لە مێژوودا- بە نموونەی یەكەمی عەولەمە و جیهانگیری داناوە بەشێوەیەك چەند ناوچە و قاڕەیەكی جیاواز دەگرێتەوە وەكو ئەفریقیا و ئەمریكای باكوور و باشوور و ئەوڕوپا و ناوچەی الكاریبی و بووەتە هۆی فرۆشتنی ملیۆنان ئەفریقی و بەكارهێنانیان لەلایەن ئەوڕوپییەكان ، وە بەپێی چەند ئامارێك كەوا ڕۆژنامەی ذي تایمز بڵاوی كردووەتەوە نزیكەی دە هەزار ١٠٠٠٠ ئافرەت لە ڕۆژهەڵاتی ئەوڕوپا و ئەفریقیا و ئاسیا و بە ڕێژەی ٢٥٠٠ جونەیهی ئەستەرلینی بۆ هەر یەكێكیان گۆڕدراونەتەوە لەنێوان ئەو مافیایانەی كەوا ئەم ئافرەتانە ناچاردەكەن لەسەر كاركردن لە كاروباری سەماكردن و ڕابواردن و بازرگانی كردنی جنسی ، وە ژمارەی ئەو نەوجەوانانەی كەوا تەمەنیان لەخوار ١٦ ساڵە دەگاتە نزیكەی ٥٠٠٠ كەس كەوا بەكاردەهێنرێن لە كاری قورس و گرانی كشتوكاڵی لەدەوروبەری شارەكان.

قوربانیانی عەلمانیەكان و عەولەمە (جیهانگیری)

بە نەمانی ئیسلام لە سەركردایەتی كردنی ژیانی مرۆڤەكان و لەناوچوون ی دەوڵەت و خیلافەتی ئیسلامی وێرانكاری ڕووی لە جیهان كرد

لە جەنگی جیهانی یەكەم دا نزیكەی ٨ ملیۆن و نیو كەس كوژران و ٢١ ملیۆن كەسی تر بریندازبوون و حەوت ملیۆن و حەوت سەد هەزار كەسی تر بەدیل گیران و وون بوون.

وە لە جەنگی جیهانی دووەم دا نزیكەی ٦١ ملیۆن و هەشت سەد هەزار كەس كوژرا پاشان جەنگ و كووشتار لە هێزە گەورەكانی جیهان كە هەڵسا بە زەلیل كردن و بە كۆیلە كردن و بەكەم دانان و بە حەڵاڵ دانانی خوێن و ماڵ و นامووس و گیانی گەلە لاوازەكان ، جەنگ هەڵگیرسا بەهەمووو شێوەیەك بۆ كۆنترۆڵ كردنی ماڵ و خێر و بێری ئەو گەلانە ، خوای پەرستراوی ڕاستەقینە لە ڕۆشنبیری ئەوڕوپییەكان بریتییە لە عەلمانیەتی سەردەم ،

وە هەژاری بڵاوبوویەوە لە جیهان نەك تەنها هەژاری تاکەکەسەکان بەڵکو هەژاری یەك وڵات بەتەواوی ، کە وڵاتە دەوڵەمەندەکان و هەژارەکان بوونە قەرزاری سەرە گەورە و زلهێزەکانی خاوەن ماڵ و ڕیبا لە جیهان دا.

ملیارێك و دوو سەد ملیۆن هەژار هەیە و حەوت سەد ملیۆن ئافرەت هەژارە ، وە هەژاریش توخمی سەرەکیە بۆ ڕاکێشانی ئافرەت بۆ کاری بەدڕەوشتی و گۆڕینیان بۆ نرخ لە بازاڕی لەشفرۆشان و کۆیلایەتی کردنەوە.

بە کۆیلە کردنی موسڵمانان

بەکۆیلە کردنی موسڵمانان لەلایەن خاچپەرستانی جیهانەوە

ملیارێك و شەش سەد ملیۆن موسڵمان لە جیهان دا لە حالەتێکی وەکو کۆیلایەتی دا دەژین تەنها کەمێکیان نەبێت ئەوانەی کەوا خوای گەورە بە جیهاد لەپێناو خوا بە عیزەتی کردوون ، هەرچەندە ئەگەر پێشی نەوترێت کۆیلایەتی بەڵام کاریگەریەکانی بە ئاشکرا لە پێش ئێمەدا دیارە ، ملیارێك و شەش سەد ملیۆن موسڵمان تەنها کەمێکیان نەبێت ملکەچن بۆ خاچی نەتەوەیەکگرتووەکان و ئەوان چارەنووسیان دیاری دەکەن کەی بیانەوێ دەیکەن وە دەستیان گرتووە بەسەر خێر و بێریان و جووڵەی ئابووریان، بانکی نێودەوڵەتی و صندوقی دراوی نێودەوڵەتی کە جوولەکە لەپشتیەوەیە و ئەو سیاسەتەکە دەکات نەك تەنها بەرامبەر موسڵمانان بەڵکو لەبەرامبەر هەموو لاوازەکانی جیهان ، وە سەروەت و سامانی موسڵمانان دەست بەسەردادەگرن کەی بیانەوێت و لەژێر هەر هۆکارێك بێت ، وە ئەوان نرخی بەرهەمەکان و خێر و بێراتی نەوت و شتی تر دادەنێن ، وە ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی دەستی گرتووە بەسەر تەندروستی موسڵمانان و ئەو ڕێکخراوەی کەوا نەخۆشی بڵاودەکاتەوە کەی بیەوێت وە ڕێگری لێ دەکات کەی بڕیاری دا ، وە حوکم لەسەر پیشەسازی دەرمان و نەخۆشی دەکات.

وە ڕێکخراوی یونسکۆ دەستی بەسەر بیروهۆش و ڕۆشنبیری موسڵمانان داگرتووە ، ئەو ڕێکخراوە دیاری دەکات کەچی بخوێنین و چۆن بیربکەینەوە و چۆن ڕۆشنبیربین.

وە دادگای دادی نێودەوڵەتی دەستی بەسەر قضاء و حوکم کردن و یاسا داگرتووە و ئەو دادگایە دادگەری دەکات لەنێوان موسڵمانان ،هەرچەندە ئەگەر لەسەر دەسەڵاتیش بن وە تۆمەتباریان دەکات بە هەر تاوانێك کە بیانەوێت و هەر کەسێك کە بیەوێت بەبێ تاوانی دادەنێت و حوکم دەکات بە هەر شتێك کە بیەوێت. وە ڕێکخراوی مافی مرۆڤ دەستی گرتووە بەسەر دانانی قیمەت و نرخی موسڵمانان ئەو ڕێکخراوەی کەوا ماناکانی مرۆڤ و ماف و ئەخڵاقیان دیاری دەکات ، هەرچەندە ئەگەر پێناسەی ئەو مرۆڤە بریتی بێت لە ئاژەڵ ، جنسی ، بەندەی ماڵ و کەل و پەلی دنیا ، ئەوان دین و ئەخڵاق دادەنێن.

وە ئەنجوومەنی ئاسایش دەستی گرتووە بەسەر ئەمن و ئاسایشی موسڵمانان ئەو ئەنجوومەنەی کەوا بڕیار لەسەر تاوانبارێکی دەستدرێژیکار و ستەملێکراو دەدات ، وە خۆیان بڕیاردەدەن کە کەی خۆیان تێ هەڵقوڵێنن و کەی ڕێگری لێ بکەن ، وە ئەو ڕێکخراوەی کەوا موسڵمانان سەرکوت دەکرێن بەبەرچاوی ئەوان و بە سەرپەرشتی ئەوان و بە بەدەستی ئەوان و بە پیرۆزبایی کردنی ئەوان.

ئەم ڕێکخراوانە (نەتەوە یەکگرتووەکان ، ئەنجوومەنی ئاسایش ، دادگای دادی نێودەوڵەتی ، بانکی نێودەوڵەتی ، صندوقی دراوی نێودەوڵەتی ، ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی ، ڕێکخراوی یونسکۆ ، ڕێکخراوی مافی مرۆڤ...هتد) هەموویان ڕێکخراوی خاچپەرستین و بە ڕوحی خاچپەرستی و عەلمانیەت کاردەکەن و موسڵمانانیان کردووەتە کۆیلە لە ڕووی بیروهۆش و ئەمنیەت و خێروبێریان و تەندروستی و فێرکردن و دین و ڕۆشنبیریان و هەتاکو ئەم ئوممەتەیان زەلیل کردووە و کردوویانە بە پاشکۆی ئوممەتان ، هیچ شتێکیان بۆ نەهێشتووینەتەوە جگەلەوەی بووینەتە بەکاربەر پاشان بەکاربەر پاشان بەکاربەر ، ئێمە تەنها بازاڕێکین بۆ ئەوان ، خێروبێرمان دەدزن پاشان دەریدەخەن بۆمان بۆ ئەوەی لێیان بکڕینەوە بەو قازانجەش کە لەسەریان داناوە.

وە ڕێگری لە ئێمە دەکەن لەهەر جۆرە ئازادی و سەربەخۆییەکی ئابووری یان ڕزگاربوون لە ڕیبای جیهانی یان بوونە خاوەنی تەکنەلۆجیای پێشکەوتوو یان ئازادی و سەربەخۆیی لە بەرهەمهێنانی چەك و خواردن و دەرمان یان هەتا تەنها دیاری کردنی سیاسەتی پەروەردە و

فێرکردنیش لێمان قەدەغەکراوە، ئەمە ئەم ڕۆژگارە زەلیلەیە کە ئوممەتی ئیسلامی گرتووەتەوە لەو ڕۆژەوەی کەوا شەرعی الله وەلانراوە و جیهادکردن لەپێناو خوا نەماوە تاکو ئەمڕۆش کە تێیدان هەرواین.

پاشان گێل و نەفامێك دێت کە بەخۆی دەڵێت موسڵمان و پرسیار دەکات چۆن ئیسلام کۆیلایەتی بەتەواوی لانەبردووە ؟ خۆزگە پرسیارەکەی پرسیاری کەسێك با کەوا لەدوای حەق دەگەڕێت و خۆی یەکلاکردووەتەوە بۆ حەق بەڵام ئەو کەسانە پرسیارەکانیان پرسیاری کەسانێکی نکۆڵی کار و ڕقنن بەرامبەر بە شەرع، دوای ئەوەی کەوا عەلمانیەت و ماددیەت عەقلی ئەو جۆرە کەسانەی شووشتووەتەوە و گۆڕیوەتی بۆ بەندەیەکی سەرشۆڕی زەلیل بۆ شارستانیەتی ڕۆژئاوا کە کردوویانە بە کۆیلە و بەندە و خێروبێریان دزیوە ، خۆزگە هەر ئەو کۆیلایەتی کردنەیان بە پاداشتێك بوایە بەڵام بەداخەوە کۆیلایەتیەکەشیان بەخۆڕاییە بۆ نەفسێکی سەرشۆڕ کە نە مانای ئازادی لە ئیسلام دەزانیت وە نە ئەو ڕێگایەش دەزانێت کە ئیسلام لەسەری دەڕوات.

کۆمەڵێك پرسیار و وەڵام دەربارەی حوکمەکانی کەنیزەو بەبەندە کردن لە ئیسلامدا

دیوانی بەدواداچوون و فەتوا لە دەولەتی ئیسلامی نامیلکەیەکی پرسیارو وەڵامی بەلاوکردەوە لەسەر بەبەندە کردن و کەنیزەك لە ئیسلامدا ئەمەش دەقی نامیلکەکەیە بە زمانی کوردی :

پرسیاری ١ : کەنیزەك (سەبی) چی یە ؟

وەلام : کەنیزەك ئەو ژن و کچانەیە کە موسلمانان لەکافرانی شەرخوازو جەنگاوەر ئەیگرن.

پرسیاری ٢ : چی حەلالی دەکات کردنە کەنیزەك یاخود بەندە ؟

وەلام : بەهۆی کافریانەوەیە حەلال بوە بکرێنە کەنیزە و بەندە کاتێك ئیمامی موسڵمانان دەست دەگریت بەسەریاندا و ئەیانهێنێت بۆ ولاتی موسلمانان و دابەشی ئەکات بەسەر موجاهیدان.

پرسیاری ٣ : ئایا هەموو جۆرەکانی کافران بە کەنیزەك و بەبەندە دەکرێت ؟

وەلام : جیاوازی نیە لەنێوان زانایان لە دروستێتی بەکەنیزەکردنی ئافرەتانی کافران و بەبەندە گرتنیان، لە خاوەن کیتابەکان لە یەهود و نەصاری و بتپەرستەکان ، بەلام ڕاجیان لە بەکەنیزە کردنی ئافرەتانی مورتەد ، جەماوەری زانایان ئەفەرموون ئافرەتانی مورتەد بە کەنیزە ناکرێن ، وە هەندێك لە زانایانیش بەدروستی دەزانن ، بەلام قسەی پەسەند لای ئێمە ووتەی جەماوەری زانایانە ، والله اعلم .

پرسیاری ٤ : ئایا ئەشێ جیماع کردن لەگەل ئافرەتی کەنیزە ؟

وەلام : بەڵێ دروستە جیماع کردن لەگەل ئافرەتی کەنیزە چونکە خوای گەورە ئەفەرمێ : ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ (٥) إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ (٦) فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾[1] واتە: مەگەر لەگەڵ هاوسەری خۆیان، یان لەگەڵ کەنیزانیان (ئەوانەی موڵکی خۆیانن) {فإنهم غير ملومين} جا بێگومان لەو ڕێیەوە لۆمە کراو نابن و لێیان ناگیرێ کە جیماعیان لەگەڵ بکەن.

پرسیاری ٥ : ئایا کەنیزە هەر کە بویتە خاوەنی بۆت هەیە جیماعی لەگەڵ بکەی ؟

وەلام : بەڵێ بۆت هەیە جیماعی لەگەل بکەی راستەوخۆ مادام کچ بێ ، بەلام ئەگەر ژن بێت ئەوە دەبێت لە سوڕی مانگانە پاك بێتەوە ئەوجا جیماعی لەگەل بکرێ ، هەر وەك لە فەرموودەکەی ئەبو سەعیدی خودریدا هاتوە کە پیغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)فەرمووی پێیان دەربارەی سەبایا کەنیزەکان کە لە ئەوطاس دەست کەوتبوون : (لاتوطأ حامل حتى

[1] [سورة المؤمنون-٥-٦-٧]

تضع ، ولا غير ذات حمل حتى تحيض حيضة)[1] .واتە: جیماع نەکەن لەگەل دووگیان تاکو سکەکەی دا ئەنات ، وە جیماع نەکەن لەگەل شووکردوو تاکو پاك ئەبێتەوە لە خوێنی مانگانە.

پرسیاری ٦ : ئایا فرۆشتنی کەنیزە و بەندە دروستە ؟

وەلام : بەلێ دروستە چونکە کەنیزە یان بەندە ماڵن بۆیە دروستە فرۆشتنی یان بە دیاری کردنی بەلام بەکارهێنانیان بۆ کاری خراپە و زیان گەیاندن قەدەغەیە.

پرسیاری٧ : ئایا دروستە دایك و منالەکانی لەیەك جیابکرێنەوە بەمەبەستی کڕین و فرۆشتن ؟

وەلام : نەخێر دروست نیە لەدایکیان جیا بکرێنەوە کڕین و فرۆشتنیان پێوە بکرێ و بکرێنە دیاری مادام نەگەیشتبێتنە کاتی باڵغ بوون ، بەلام کە بالغ بوون دروستە جیابکرێنەوە .

پرسیاری ٨ : ئەگەر چەند کەسێك بەژدارییان کرد لە کڕینی کەنیزەیەك ئایا دروستە بۆیان هەموویان جیماعی لەگەل بکەن ؟

وەلام : دروست نیە بۆیان ، تەنها بۆ ئەو کەسە دروستە کە بەتەواوی ئەبێتە خاوەنی ، یان ئەوانی تر هەموویان بەشی خۆیان ببەخشن بەیەکێکیان و بیکەنە دیاری بۆی. یان ئەو یەکەیان بەشەکانی تر بکڕێتەوە.

پرسیاری ٩: ئەگەر سکپڕ بوو کەنیزەکە لە خاوەنەکەی ئایا بۆ خاوەنەکەی هەیەبیفرۆشێت؟

وەلام : نەخێر بۆی نیە بیفرۆشێت چونکە بۆتە دایکی منداڵێك ، جا هەر کاتێك خاوەنەکەی مرد ، ئەو ئازاد ئەبێت .

پرسیاری ١٠ : ئەگەر پیاوێك مرد و چەند کەنیزەکێکی لەدوای خۆی جێهێشت ئەوە حوکمیان

[1] رواه ابو داود

چی یە ؟

وەلام : ئەوا ئەو کەنیزەکانە دابەش دەکرێت بەسەر میراتگرەکانی وەکو دابەشکردنی میرات، پاشان ئەبنە خزمەتکار ، جیماعیان لەگەل ناکرێ ، کاتێ باوکەکە جیماعی لەگەل کردبێ یان کورەکەی یان کاتێك چەند کەسێك ببنە خاوەنی بە میرات .

پرسیاری ١١ : ئایا دروستە پیاو جیماع بکات لەگەل کەنیزەی هاوسەرەکەی ؟

وەلام : نەخێر دروست نیە چونکە مولکی ئەو پیاوە نیە و هی خێزانەکەیەتی.

پرسیاری ١٢ : ئایا دروستە پیاو ماچی کەنیزەی جگە لە خۆی بکات ؟

وەلام : نەخێر دروست نیە ، چونکە ماچ کردن لە چێژوەرگرتنە ، چێژوەرگرتنیش نابێت هەتا نەبیتە خاوەنی بەتەواوی .

پرسیاری ١٣ : ئایا دروستە جیماع کردن لەگەل کەنیزەیەك بالغ نەبوبێ ؟

وەلام : دروستە جیماع کردن لەگەڵی ئەگەر شیاو بێ بۆ جیماع کردن لەگەڵی ، ئەگەر شیاو نەبێت ئەوە تەنها ئەتوانی چێژی لێ وەربگری.

پرسیاری ١٤ : سنوری داپۆشینی کەنیزە چەنێکە لە نوێژدا ؟

وەلام : سنورەکەی هەروەك دەرەوەی نوێژە لە دەرخستنی سەر مل و دەست و قاچی.

پرسیاری ١٥ : ئایا دروستە چوونە دەرەوەی کەنیزە بەبێ حیجاب و دەرکەوتنی بۆ پیاوانی نامەحرەم ؟

وەلام : دروستە کەنیزە سەر و مل و دەست و قاچی دەربخات لەبەردەم پیاوانی نامەحرەم

بەمەرجێك ترسی فیتنە نەبێت ، بەلام ئەگەر ترسی فیتنە و خراپە هەبوو ئەوە حەرامە .

پرسیاری ١٦ : ئایا دروستە کۆکردنەوەی دوو خوشکی کەنیزە ؟

وەلام : بەڵێ دروستە کۆیان بکەیتەوە جا دوو خوشك بن یان خوشك و پوری بەلام دروست نیە کۆیان بکەیتەوە لە جیماع کردنیان ، ئەگەر لەگەل یەکێکیان جیماعت کرد ئەوا دروست نیە لەگەل ئەوەی تریان بیکەی بەبەڵگەی گشتاندنی فەرموودە لەوبارەیەوە.

پرسیاری ١٧ : عەزل چی یە ؟

وەلام : عەزل بریتیە لەوەی لەکاتی جووت بوون تۆوەکەت نەکەیتە نێو عەورەتی ئافەرەتەکەت .

پرسیاری ١٨ : ئایا دروستە پیاو عەزل بکات لەگەل کەنیزەکەی ؟

وەلام : بەلێ دروستە جا بە ئیزنی بێ یان بەبێ ئیزنی .

پرسیاری ١٩ : دروستە لێدانی کەنیزە یان بەندە ؟

وەلام : دروستە لێدانی بەمەبەستی تەمێ کردن بەڵام حەرامە لێدانی شکاندن و ئازاردان و لێدانی دەموچاو.

پرسیاری ٢٠ : حوکمی کەنیزە و بەندەی هەڵهاتوو چی یە لە خاوەنەکەی ؟

وەلام : هەڵهاتنی کەنیزە یاخود بەندە لە خاوەنەکەی یەکێکە لە تاوانە گەورەکان ، شەعبی ئەڵێ گوێم لەجەریر بوە ئەیفەرموو : هەر بەندەیەك لە خاوەنەکەی هەلبێ کوفری کردوە هەتا ئەگەرێتەوە لای خاوەنەکەی ، مەنسور ئەفەرمێ : واللە ئەوە لە پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) گێردراوەتەوە ..رواه مسلم.

پرسیاری ٢١ : ئایا سزای دونیایی بەندە یان کەنیزەی هەلهاتوو چی یە ؟

وەلام : لەشەرعی خوادا سزایەکی دیاری کراوی نیە ، جگە لەوەی ئەبێ تەمێ بکرێ تا کەسی تر شتی وا نەکاتەوە .

پرسیاری ٢٢ : ئایا دروستە هاوسەرگیری کردن لەگەل کەنیزەی موسلمان یان کەنیزەی خاوەن کیتابەکان یەهود و نەصارە ؟

وەلام : دروست نیە کەسێکی موسلمانی ئازاد هاوسەرگیری بکات لەگەل کەنیزەی موسلمان یان خاوەن کیتاب ئیلا بۆ کەسێك ترسی ئەوەی هەبێت توشی زینا بێت وەك خوای گەورە ئەفەرمێ : ﴿ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ﴾ هەتا ئەگاتە ئەو شوێنەی ئەفەرمێ : ﴿ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾[1] .

پرسیاری ٢٣ : ئەگەر کەنیزەیەکم کردە هاوسەرم ئایا مەرجە ئەویش بەیەکسانی شەوەکان دابەش بکەم لەگەلێدا ؟

وەلام : ئین و قودامەی مەقدیسی ئەفەرمێ لەسەر پیاو نیە یەکسانی بکات لەگەل کەنیزەکانی ، بەلام ئەگەر زانی پێویستیان بە داوێن پاك کردن هەیە باوا بکات یان بیان دا بەشوو یان ئازادیان بکات یان بیانفرۆشێ .[المغني]

پرسیاری ٢٤ : ئەگەر پیاوێك هاوسەرگیری لەگەل کەنیزەیەك بکات و موڵکی کەسێکی تر بێت ئایا دروستە جیماعی لەگەل بکات ؟

وەلام : دروست نیە جووت بوونی خاوەن کەنیزەك لەگەل کەنیزەکەی مادام ئەو کەنیزەکە هاوسەرگیری کردبێ لەگەل موسڵمانێ تر بەلام تەنها خزمەتکاریکەی بۆ خاوەنەکەیەتی ، چێژ لێ وەرگرتنەکەشی بۆ هاوسەرەکەیەتی.

پرسیار ٢٥ : ئایا حەدە سزا شەرعیەکان جێ بەجێ دەکرێت لەسەر کەنیزە و بەندەکان ؟

[1] [النساء ٢٥] .

وەلام : بەڵێ ئەگەر توشی سزایەکی شەرعی بن جێ بەجێ دەکرێت لەسەریان بەلام نیوەی سزاکەیان بۆ هەیە وەك خوای گەورە ئەفەرمێ ﴿فَإِذَآ أُحصِنَّ فَإِن أَتَينَ بِفَٰحِشَة فَعَلَيهِنَّ نِصفُ مَا عَلَى ٱلمُحصَنَٰتِ مِنَ ٱلعَذَابِ ذَٰلِكَ لِمَن خَشِيَ ٱلعَنَتَ مِنكُم وَأَن تَصبِرُواْ خَير لَّكُم وَٱللَّهُ غَفُور رَّحِيم﴾[1] (النساء: ٢٥)
{فَإِذا أحصن} جا ئەگەر مێردیان کرد {فإن آتين بفاحشة} و ئینجا ئەگەر داوێن پیسییان کرد {فعليهن نصف ما على المحصنات من العذاب} ئەوە نیوەی ئازاری ژنانی شوودارو ئازادیان لەسەرە، واتە: تەنها پەنجا شەلاقیان لێدەن لەگەڵ (٦) مانگ دوور خستنەوە {ذلك لمن خشى العنت منكم} مارەکرنی ئەو کەنیزانە بۆ ئەوانەیە ڕەبەنیی ئازاریان دەداو ترسی تووشی هەڵەیان هەیەو تواناى مارەکردنی ژنی ئازادیان نەبێ، وەك جەماوەری زانایان جگە لە ئەبوحەنیفە ئەڵێن: ئەبووحەنیفە (خ) پێی وایە: هەرکەسێك ژنی ئازادی نەبێت، دەتوانێ کەنیزەی موسڵمان، یان خاوەن نامە مارەبکات، ئیتر دەسەڵاتی مارەکردنی ژنی ئازادی هەبێ، یان نەبێت؟ ترسی تووشبوونی زینای هەبێ، یان نا؟ بە بەڵگەی ئایەتی: (والمحصنات من الذين أوتوا الكتاب من قبلكم ..). بەڵێ ژنانی کەنیزە - کە ئیسلام ڕێگا دەدا ژن و مێردییان لەگەڵ بکرێت- ئەوژنانەیە کە لەجەنگ و جیهادا دیل دەکرێن و بێ مێرد دەکەون، جا بۆئەوە بێبەش نەبن لە تێکەڵی ژن و مێردیی، پاش تەواوبوونی عیددەیان مارە دەکرێن {وأن تصبراو خير لكم} لەهەمانکاتدا خۆڕاگربن و کەنیزە مارەنەکەن تا خوا دەرووتان لێدەکاتەوە، چاکترە بۆتان، چونکە نەوەکانتان نابنە کۆیلەو بەندە {والله غفور رحيم} و خوایش زۆر لێبووردەیە، دلۆڤان و میهرەبانە..

پرسیاری ٢٦ : ئایا دروستە کەنیزە یان بەندە خۆی بکڕێتەوە و ئازاد بکات ؟

وەلام : بەلێ دروستە ئەوەش مامەڵەیەکە پێی دەوترێت المكاتبة کە بریتیە لە نوسراوێك کە لە نێوان بەندەو خاوەنەکەی دەکرێت لەسەر ئەوەی ئەگەر بەندەکە بڕە پارەیەك پەیدا بکات یان فلانە کارە بکات ئەوا ئازادی بکات.

پرسیاری ٢٧ : پاداشتی ئازادکردنی کەنیزە یان بەندە چی یە ؟

[1] (النساء: ٢٥)

وەلام : خوای گەورە ئەفەرمێ :﴿ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡعَقَبَةُ ﴾[1]
{وما أدرك ما العقبة} وە تۆ چووزانیت ڕێگای هەوراز چییە..؟! ﴿فَكُّ رَقَبَةٍ﴾ ئازادکردنی گەردنی کۆیلەیە کە. لەمەڕ ئازادکردنی بەندەدا پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) فەرموویەتی: هەرکەسێ گەردنی (بەندە)یە ئازاد بکات، ئەوا خوای گەورە لەبەرامبەر هەر ئەندامێکی ئەو بەندەوە، ئەندامێکی ئەمیش ئازاد دەکا لەئاگر، تا دەگاتە دەست بەدەست، پێ بەپێ، عەورەت بەعەورەت)، جا(عەلی کوڕی حوسەین) وتی: ئەی سەعید ! جا تۆ بەگوێی خۆتت لە (ئەبی هورەیرە) وە ئەمەت بیست؟ وتی: بەڵێ: ئەوجا ئەویش غوڵامێکی هەبوو لەڕێی خوا ئازادی کرد[2] .

ئیمامی نەوەوی لە شەرحی ئەفەرموودەیەدا ئەفەرمێ : ئەم فەرموودەیە باسی فەزڵ پاداشتی ئازاد کردنی بەندە ئەکات کەچاکترینی کارەکانە کە بەهۆیەوە ئینسان ڕزگاری ئەبێت لە ئاگر و ئەچێتە بەهەشتەوە.

پرسیاری ٢٨ : ئایا کەفارەتی کوشتنی هەڵە چی یە ؟

وەلام : کەفارەتی کوشتنی هەڵە ئەوەیە بەندەیەك ئازاد بکەی و خوێنەکەی بدات بەکەس و کارەکەی و ئەگەر نەبوو دوو مانگی یەك لەدوای یەك بەرۆژوو بیت ، وەکو خوای گەورە ئەفەرمێ : ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤۡمِنٍ أَن يَقۡتُلَ مُؤۡمِنًا إِلَّا خَطَـٔٗاۚ وَمَن قَتَلَ مُؤۡمِنًا خَطَـٔٗا فَتَحۡرِيرُ رَقَبَةٖ مُّؤۡمِنَةٖ وَدِيَةٞ مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰٓ أَهۡلِهِۦٓ إِلَّآ أَن يَصَّدَّقُواْۚ فَإِن كَانَ مِن قَوۡمٍ عَدُوّٖ لَّكُمۡ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَتَحۡرِيرُ رَقَبَةٖ مُّؤۡمِنَةٖۖ وَإِن كَانَ مِن قَوۡمِۭ بَيۡنَكُمۡ وَبَيۡنَهُم مِّيثَٰقٞ فَدِيَةٞ مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰٓ أَهۡلِهِۦ وَتَحۡرِيرُ رَقَبَةٖ مُّؤۡمِنَةٖۖ فَمَن لَّمۡ يَجِدۡ فَصِيَامُ شَهۡرَيۡنِ مُتَتَابِعَيۡنِ تَوۡبَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمٗا﴾[3]

پرسیاری ٢٩ : کەفارەتی سوێند کەوتن چی یە ؟

وەلام : کەفارەتەکەی خواردن دانی ١٠ هەژارە یان جل و بەرگ بۆ کرینیان یان ئازاد کردنی

[1](البلد :١٢)
[2] بخاري (فتح: ١٧٤/٥. موسليم: ١١٤٧/٢).
[3] (النساء :٩٢).

بەندەیەك وەكو جەماوەری زانایان ئەفەرموون لەمانەدا سەرپشكە ئەگەر هیچی لەمانە نەتوانی ئەوجا دەبێت سێ رۆژ بەرۆژوو ببێت وەك خوای پەروەردگار ئەفەرمێ :﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ ٱللَّهُ بِٱللَّغۡوِ فِيٓ أَيۡمَٰنِكُمۡ وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ ٱلۡأَيۡمَٰنَۖ فَكَفَّٰرَتُهُۥٓ إِطۡعَامُ عَشَرَةِ مَسَٰكِينَ مِنۡ أَوۡسَطِ مَا تُطۡعِمُونَ أَهۡلِيكُمۡ أَوۡ كِسۡوَتُهُمۡ أَوۡ تَحۡرِيرُ رَقَبَةٖۖ فَمَن لَّمۡ يَجِدۡ فَصِيَامُ ثَلَٰثَةِ أَيَّامٖۚ ذَٰلِكَ كَفَّٰرَةُ أَيۡمَٰنِكُمۡ إِذَا حَلَفۡتُمۡۚ وَٱحۡفَظُوٓاْ أَيۡمَٰنَكُمۡۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمۡ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ﴾[1]

پرسیاری ٣٠ : کەفارەتی ظهار چی یە ؟

وەلام : ظیهار واتە کەسێك بە هاوسەرەکەی بڵێ تۆ وەك دایکم وای لێم حەرامی ئەوە کەفارەتەکەی بریتیە لە ئازاد کردنی بەندەیەك و ئەگەر نەیتوانی ئەوا دەبێ دوو مانگی یەك یەك لەدوای یەك بەرۆژوو بێت ، ئەگەر هەر نەیتوانی ئەوا دەبێ ٦٠ فەقیر تێر بکات ئەمەش سەرپشك بوونی نیە .خوای گەورە ئەفەرمێ : ﴿وَٱلَّذِينَ يُظَٰهِرُونَ مِن نِّسَآئِهِمۡ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُواْ فَتَحۡرِيرُ رَقَبَةٖ مِّن قَبۡلِ أَن يَتَمَآسَّاۚ ذَٰلِكُمۡ تُوعَظُونَ بِهِۦۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ﴾[2]

پرسیاری ٣١ : جوکمی جیماع کردن چی یە لەگەل هاوسەر یان لەگەل کەنیزە لە رۆژی رەمەزاندا ؟

وەلام : کەفارەتەکەی ئازادکردنی بەندەیەکە پاشان ئەگەر نەیتوانی ئەبیت بەرۆژوو ببێت دوو مانگ لەسەر یەك و پاشان ئەگەر نەیتوانی ئەبێت خواردنی ٦٠ فەقیر بدات ، ئەمەش هەلبژاردنی تیا نیە ، وەك (ئەبو هورەیرە ئەفەرمێ پیاوێك لە رۆژی رەمەزان توشی جیماع کردن بوو لەگەل خێزانەکەی و هاتە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پرسیاری حوکمەکەی کرد : پێغەمبەریش فەرمووی : ئایا ئەتوانی بەندەیەك ئازاد بکەی ؟ فەرمووی : نەخێر . فەرمووی ئەتوانی دوو مانگ بەرۆژوو بیت ؟ فەرمووی : نەخێر . فەرمووی دە ٦٠ فەقیر تێر بکە) متفق علیه.

پرسیاری ٣٢ : ئایا بەمەرج گیراوە بۆ کەفارەتەکان بەندەکە ئیماندار بێ ؟

---

[1](المائدة :٨٩).

[2](المجادلة :٣).

وەلام : کۆدەنگن زانایان کە کەفارەتی کوشتن ئەبێت بەندەیەکی ئیماندار بێت ، بەلام راجیان دەربارەی کەفارەتی سوێند و ظهار جیماع کردن لەرۆژی رەمەزان ئایا بۆ ئەوانیش دەبێت بەندەکە ئیماندار بێت ، جەماوەری زانایان ئەفەرموون بۆ هەموو کەفارەتەکان دەبێت بەندەکە ئیماندار بێت ئینجا ئەشێت ، بەلام حەنەفیەکان بۆ ئەوە چوون کە دروستە بۆ کەفارەتەکان بەندە ئیماندار نەبێت ئیلا بۆ کەفارەتی کوشتن کە هەر دەبێ ئیماندار بێت ، روونتر و ئاشکراترین ووتە لە هەردوو لایان ووتەکەی جەماوەری زانایانە.

وصلی الله وسلم علی سیدنا محمد و علی اله وصحبه وسلم الی یوم الدین